

STRENGTHENING
CIVIL SOCIETY
GLOBALLY

ІНДЭКС УСТОЙЛІВАСЦІ АРГАНІЗАЦЫЙ ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ - 2020

БЕЛАРУСЬ
КАСТРЫЧНІК 2021

ІНДЭКС УСТОЙЛІВАСЦІ АРГАНІЗАЦЫЙ ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ – 2020

КРАІНЫ ЦЭНТРАЛЬнай І ўсходняй Еўропы І Еўразіі, БЕЛАРУСЬ

Складальнікі:

Агенцтва ЗША па міжнародным развіцці

Бюро па справах дэмакратыі, канфліктах і гуманітарнай дапамозе Цэнтр перадавога вопыту ў галіне дэмакратыі, правоў чалавека і кіравання

Гэтае выданне стала магчымым дзякуючы падтрымцы Агенцтва ЗША па міжнародным развіцці ў межах Пагаднення аб супрацоўніцтве № AID-OAA-LA-17-00003.

Фота на вокладцы: фотаздымак падчас месяца прайда быў зроблены грузінскай арганізацыяй «Рух роўнасці» (Equality Movement), якая супрацоўнічае з USAID для абароны правоў чалавека і забеспячэння роўнасці для ўсіх грузін. Рух змагаецца з дыскрымінацыяй на працоўных месцах у дачыненні да ЛГБТКІ+-супольнасці праз інфармацыйныя кампаніі і адвакатыўныя дзеянні. Аўтар фота: Міхаіл Мепарышвілі.

***Дысклэймер:** усе меркаванні, выказаныя ў гэтым дакуменце, з'яўляюцца асабістым пунктам гледжання экспертаў, якія ўдзельнічалі ў ацэнцы Індэкса і падрыхтоўцы справаздачы, і не абавязкова адлюстроўваюць кропку гледжання USAID або FHI 360.*

ЗМЕСТ

Уводзіны	3
АГС у краінах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і Еўразіі	4
Устойлівасць АГС Беларусі ў 2020 годзе	18
Прававы асяродак.....	20
Арганізацыйны патэнцыял	22
Фінансавая ўстойлівасць.....	25
Адвакатаванне.....	27
Аказанне паслугаў.....	29
Інфраструктура сектара.....	32
Грамадскі імідж.....	34

УВОДЗІНЫ

Агенцтва ЗША па міжнародным развіцці (USAID) прадстаўляе дваццаць чацвёртае выданне *Індэкса ўстойлівасці арганізацый грамадзянскай супольнасці (CSOSI)*, якое апісвае тэндэнцыі ў развіцці сектара АГС у 2020 годзе, падчас якога пандэмія COVID-19 закранула ўсе бакі грамадства па ўсім свеце.

У гэтым годзе Індэкс па краінах рэгіёну Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і Еўразіі, у які ўваходзіць Беларусь, змяшчае справаздачы па стане сектара АГС у 24 краінах, уключаючы 11 краін Балтыі і Балкан, якія з'яўляюцца членамі Еўрапейскага саюза (ЕС), шэсць балканскіх краін, якія прэтэндуюць на членства ў ЕС, і сем краін Еўразіі. Індэкс аналізуе як поспехі, так і няўдачы ў фармаванні ўстойлівасці АГС па сямі ключавых параметрах: прававое асяроддзе, арганізацыйны патэнцыял, фінансавая ўстойлівасць, адвакатаванне, аказанне паслугаў, інфраструктура сектара і грамадскі імідж. Індэкс прызначаны стаць карыснай крыніцай інфармацыі для мясцовых АГС, дзяржаўных органаў, донараў, акадэмічнай супольнасці і іншых зацікаўленых бакоў, якія хочуць лепш разумець і развіваць ключавыя аспекты ўстойлівасці сектара.

Метадалогія Індэкса абапіраецца на дадзеныя, якія прадстаўляюцца практыкамі і даследчыкамі АГС, якія ў кожнай краіне ствараюць экспертную групу для ацэнкі сямі параметраў устойлівасці АГС за год. Экспертная група ўзгадняе балы па кожным параметры ад 1 (устойлівасць высокая) да 7 (устойлівасць нізкая). Затым падлічваецца сярэдняя велічыня па ўсіх выстаўленых балах і атрымліваецца агульны бал устойлівасці АГС у кожнай краіне. Рэдакцыйная калегія, якая базуецца ў ЗША і складаецца з тэхнічных і рэгіянальных экспертаў, рэцэнзуе балы кожнай экспертнай групы і адпаведныя апісальныя справаздачы з мэтай захавання аднастайнасці падыходаў і стандартаў для параўнання сітуацыі ў розных краінах.

Больш падрабязна пра метадалогію ацэнкі Індэкса, можна даведацца ў поўнай версіі Індэкса на англійскай мове на сайце [FHI360](#).

Індэкс устойлівасці АГС краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і Еўразіі дапаўняе аналагічныя публікацыі па іншых рэгіёнах: *Індэкс устойлівасці АГС краін Афрыкі на поўдзень ад Сахары* ацэньвае сектар грамадзянскай супольнасці ў 32 краінах; *Індэкс устойлівасці АГС краін Блізкага Усходу і Паўночнай Афрыкі* ахоплівае 8 краін; *Індэкс устойлівасці АГС краін Азіі* ўключае справаздачы па 8 краінам. Акрамя таго, Індэкс ацэньваецца ў Мексіцы. Такім чынам, усе выданні Індэкса ўстойлівасці АГС у 2020 годзе змяшчаюць інфармацыю агулам па 73 краінах.

АГЛЯД СІТУАЦЫІ Ў КРАІНАХ ЦЭНТРАЛЬнай І УСХОДняй Еўропы І Еўразіі ў 2020 годзе

2020 год назаўжды застаецца ў гісторыі годам глабальнай пандэміі COVID-19. Упершыню вірус быў выяўлены ў кітайскім горадзе Ухань у лістападзе 2019 года. Па стане на 11 сакавіка 2020 года было зарэгістравана больш за 118 000 выпадкаў захворвання ў больш чым 110 краінах і тэрыторыях па ўсім свеце, што заахвоціла Сусветную арганізацыю аховы здароўя (СААЗ) абвясціць пандэмію COVID-19. Такім чынам, АГС у Цэнтральнай і Усходняй Еўропе і Еўразіі сутыкнуліся з мноствам беспрэцэдэнтных праблем, якія закранулі ўсе аспекты сектаральнай устойлівасці. АГС зазналі рэзкае павелічэнне попыту на паслугі па пераадоленні медыцынскіх, сацыяльных і эканамічных наступстваў пандэміі. Аднак у той жа час абмежаванні, уведзеныя ўрадамі для стрымлівання распаўсюджвання віруса, не дазвалялі праводзіць мерапрыемствы і сустрэчы з фізічнай прысутнасцю ўдзельнікаў на працягу большай часткі года, тым самым змушаючы АГС распрацоўваць новыя спосабы надання паслуг і камунікацыі са сваімі мэтавымі групамі. Між тым уплыў пандэміі на эканоміку непазбежна адбіўся на здольнасці АГС забяспечваць рэсурсы для гэтай працы. Як паказваюць справаздачы Індэкса ўстойлівасці АГС за гэты год, пандэмія сталася лакмусавай паперкай, падкрэсліўшы ўстойлівасць, а таксама выявіўшы ўразлівасці грамадзянскай супольнасці ва ўсім рэгіёне.

БЕСПРЭЦЭДЭНТНЫЯ ВЫКЛІКІ

Большасць урадаў у Цэнтральнай і Усходняй Еўропе і Еўразіі хутка прынялі шэраг мер па спыненні распаўсюджвання віруса. Як правіла, яны ўключалі абмежаванні на публічныя сходы і падарожжы, а таксама закрыццё школ і другарадных прадпрыемстваў. Меры строга выконваліся ў пачатку пандэміі, дзякуючы чаму колькасць захворванняў у рэгіёне была адносна нізкай. Аднак пасля зняцця абмежаванняў у пачатку лета ўзровень інфіцыравання ў многіх месцах вырас. У Літве, напрыклад, урад увёў рэжым поўнай самаізаляцыі 16 сакавіка. Самаізаляцыя доўжылася тры месяцы і паспяхова знізіла колькасць выпадкаў захворвання і смярцей ад COVID-19, а Літва атрымала высокую ацэнку за поспехі ў барацьбе з пандэміяй. Аднак, калі пачалася другая хваля, урад не спяшаўся ўводзіць абмежаванні, і год скончыўся

тым, што ў Літве была зарэгістраваная самая вялікая колькасць новых штодзённых выпадкаў COVID-19 у Еўропе, а сістэма аховы здароўя краіны апынулася на мяжы перагрузкі. Прыкметным выключэннем з тэндэнцыі ўвядзення ўрадам абмежаванняў для стрымлівання распаўсюджвання віруса, была Беларусь, дзе не ўвелі ні самаізаляцыі, ні надзвычайнага становішча. Замест гэтага прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка публічна адрывае пагрозу COVID-19, называючы меры стрымання «псіхозам». Першыя маштабныя меры па стрымліванні распаўсюджвання віруса ў Беларусі прынялі толькі ў лістападзе, калі было ўведзена абавязковае нашэнне масак.

У дадатак да чалавечых ахвяр пандэмія аказала разбуральнае ўздзеянне на эканоміку рэгіёна. У Харватыі валавы ўнутраны прадукт (ВУП) упаў на 15,4% у другім квартале 2020 года ў параўнанні з тым жа перыядам 2019 года і на 10% - у трэцім квартале. Паводле ацэнак Сусветнага банка, эканоміка Косава ў 2020 годзе пагоршылася на 8,8%. Эканамічныя паказчыкі Грузіі ў 2020 годзе знізіліся на 6,1%, што з'яўляецца самым рэзкім спадам з 1994 года, а ў трэцім квартале ўзровень беспрацоўя дасягнуў 17%. Апытанне, праведзенае ў Балгарыі ў красавіку 2020 года, паказала, што больш за 25% рэспандэнтаў ужо адчулі сур'ёзнае зніжэнне свайго даходу. Хоць Беларусь не прыняла такіх жа мер засцярогі для прадухілення распаўсюджвання віруса, як іншыя краіны рэгіёна, яна не пазбегла эканамічных наступстваў. Падчас апытання, праведзенага ў Беларусі ў чэрвені 2020 года, 55% рэспандэнтаў паведамілі пра зніжэнне даходу.

Акрамя пандэміі COVID-19, іншыя буйныя палітычныя падзеі і гуманітарныя крызісы працягвалі аказваць уплыў на грамадства, у якіх працавалі АГС рэгіёна.

Нягледзячы на асцярогі з нагоды таго, як забяспечыць бяспеку працэдур галасавання падчас пандэміі, у 2020 годзе ў шэразе краін адбыліся выбары. У Азербайджане, Грузіі, Літве, Чарнагорыі, Паўночнай Македоніі, Румыніі, Сербіі і Славакіі на працягу года прайшлі парламенцкія выбары, многія з якіх прывялі да фарміравання новых урадаў. Урады Косава, Славеніі і Украіны падалі ў адстаўку ці былі расфарміраваныя. Прэзідэнцкія выбары прайшлі ў Беларусі, Харватыі, Малдове і Польшчы. АГС ва ўсіх гэтых краінах займаліся асветай выбаршчыкаў і маніторынгам выбараў, а таксама лабіравалі кандыдатаў па прыярытэтных для АГС пытаннях.

У Расіі прэзідэнт Уладзімір Пуцін прапанаваў радыкальныя папраўкі да Канстытуцыі, якія, сярод іншага, дазваляюць яму балатавацца яшчэ на два тэрміны і патэнцыйна заставацца ва ўладзе да 2036 года. Рэферэндум па

папраўках быў праведзены летам, і амаль 78% выбаршчыкаў падтрымалі рэформу.

Сфальсіфікаваныя выбары 9 жніўня ў Беларусі сталі адной з самых драматычных палітычных падзей года ў рэгіёне. За некалькі месяцаў да выбараў вядомыя лідэры апазіцыі аказаліся пад арыштам і/або былі пазбаўленыя права ўдзельнічаць у выбарчым працэсе. Святлана Ціханоўская, жонка арыштаванага апазіцыйнага блогера і кандыдата ў прэзідэнты, і іншыя распачалі кампанію супраць Аляксандра Лукашэнкі, які кіруе краінай з 1994 года. Хоць Лукашэнка быў абвешчаны пераможцам выбараў, большасць беларусаў не паверылі афіцыйным вынікам на фоне відавочнага махлярства. Сотні тысяч людзей выйшлі на вуліцы, што стала найбуйнейшым пратэстам у краіне з моманту абвешчання Беларуссю незалежнасці ад Савецкага Саюза ў 1990 годзе. Улады адказалі на пратэсты беспрэцэдэнтным узроўнем рэпрэсій. Са жніўня па снежань былі затрыманыя больш за 33 000 чалавек, сотні з якіх зазналі катаванні і іншыя формы жорсткага абыходжання.

Напружанасць паміж Арменіяй і Азербайджанам ужо даўно ўзрасла з-за тэрыторыі Нагорнага Карабаха (таксама вядомай як Рэспубліка Арцах), прызнанай на міжнародным узроўні часткай Азербайджана, але якая дэ-факта з'яўляецца часткай Арменіі з 1994 года. Поўнамаштабныя баявыя дзеянні распачаліся ў верасні 2020 года. Падчас баёў, якія доўжыліся 44 дні, Турцыя зноў зацвердзіла сваю ролю ў рэгіёне, падтрымаўшы армію Азербайджана. У ходзе баявых дзеянняў загінула каля 6500 чалавек, у тым ліку каля 150 мірных жыхароў, больш за 10 000 чалавек былі параненыя. Акрамя таго, каля 90 000 жыхароў спрэчнага рэгіёна (больш за 60% насельніцтва) былі перамешчаныя, большасць у Арменію, а асноўная інфраструктура была разбураная. Баі спыніліся, калі бакі падпісалі мірнае пагадненне пры пасрэдніцтве Расіі. Па гэтым пагадненні Азербайджану была вернутая большая частка тэрыторыі Нагорнага Карабаха, кантраляванай Арменіяй. У рамках мірнага пагаднення расійскія міратворчыя сілы будуць прысутнічаць у рэгіёне як мінімум на працягу наступных пяці гадоў.

Харватыя пацярпела ад двух смяротных землятрусаў на працягу года: адно ў Заграбе ў сакавіку, а іншае, яшчэ больш моцнае, каля Петрыні ў снежні. Абодва землятруссы нанеслі значны ўрон, у той час як Албанія працягвала аднаўляцца пасля разбуральнага землятруса ў лістападзе 2019 года. Балканскія краіны, у першую чаргу Боснія і Герцагавіна і Харватыя, працягвалі разбірацца з вялікай колькасцю бежанцаў і мігрантаў. Гуманітарныя праблемы такога тыпу пагоршыліся пандэміяй COVID-19 і звязанымі з ёй абмежаваннямі.

ГОДНЫ АДКАЗ АГС

Сутыкнуўшыся з гэтымі трывожнымі абставінамі, АГС прадэманстравалі сваю стойкасць і даказалі сваю каштоўнасць, аказваючы найважнейшыя паслугі мэтавым групам, часта рэагуючы хутчэй за ўрад. АГС па ўсім рэгіёне распрацавалі новыя мерапрыемствы для задавальнення патрэб, выкліканых пандэміяй, у тым ліку раздачу прадуктаў харчавання і сродкаў асабістай засцярогі (САЗ) уразлівым групам насельніцтва, арганізацыю кампаній па павышэнні дасведчанасці на тэму віруса і спосабах прадухілення яго распаўсюджвання, прапанавалі адукацыйныя праграмы для дзяцей. АГС таксама надавалі паслугі падтрымкі ахвярам хатняга гвалту, колькасць якіх у многіх краінах павялічылася падчас самаізаляцыі, выкліканай пандэміяй. У Беларусі праваабарончыя арганізацыі адрэагавалі на беспрэцэдэнтны ўзровень рэпрэсій у перыяд пасля выбараў, аказаўшы юрыдычную і фінансавую дапамогу вялікай колькасці людзей. У Арменіі АГС актыўна прымалі людзей, перамешчаных з-за вайны з Азербайджанам, у свае мясцовыя супольнасці і праводзілі ацэнку іх патрэбаў і прыярытэтаў. У Харватыі АГС збіралі і размяркоўвалі гуманітарную дапамогу і дастаўлялі прадукты харчавання пацярпелым ад землятруса.

У той жа час на здольнасць АГС аказаць іншыя паслугі часта негатыўна ўплывалі сацыяльнае дыстанцыраванне і іншыя абмежаванні, якія дзейнічалі ў большасці краін на працягу значных перыядаў года. У выніку паказчыкі аказання паслуг не змяніліся кардынальна: толькі чатыры краіны — Албанія, Грузія, Літва і Паўночная Македонія — паведамлілі пра павышэнне ўзроўню надавання паслуг, а пяць краін — Латвія, Чарнагорыя, Польшча, Сербія і Славакія — паведамлілі пра зніжэнне. Аднак рэакцыя АГС на новыя грамадскія патрэбы знайшла сваё адлюстраванне ў значным паляпшэнні паказчыкаў па двух іншых параметрах — арганізацыйны патэнцыял і грамадскі імідж. Прыкладна палова краін рэгіёна паведаміла аб паляпшэнні па кожным з гэтых параметраў.

11 краін паведамлілі аб паляпшэнні арганізацыйнага патэнцыялу ў 2020 годзе, а гэта прыкладна палова краін у кожным субрэгіёне. У той час як АГС у многіх краінах намагаліся ўтрымаць персанал і ўдзельнічаць у стратэгічным планаванні ва ўмовах нявызначаных абставін, якія пастаянна змяняюцца, пазітыўныя дасягненні ў працы з кліентамі і выкарыстанні тэхналогій аказаліся больш значнымі за гэтыя негатыўныя падзеі. Абмежаванні, уведзеныя для стрымлівання распаўсюджвання COVID-19, парушылі многія традыцыйныя спосабы наладжвання сувязей АГС са сваімі мэтавымі групамі, паколькі яны не

маглі арганізоўваць жывыя мерапрыемствы на працягу большай часткі года. Аднак АГС паспяхова адаптаваліся да гэтых абставін, часта паглыбляючы свае адносіны з існуючымі мэтавымі групамі і наладжваючы сувязі з новымі. Напрыклад, у Арменіі, АГС пераарыентавалі сваю дзейнасць на новыя групы людзей, якія маюць патрэбу ў дапамозе, такія як уразлівыя сям'і падчас ізаляцыі, перамешчаныя асобы падчас вайны і параненыя салдаты і іх сем'і. У Сербіі АГС - асабліва нізавыя і мясцовыя ініцыятывы - больш эфектыўна ўдзельнічалі ў працы з мэтавымі групамі, прыцягваючы больш людзей з дапамогай петыцый, краўдфандынгу, сацыяльных сетак, анлайн-мерапрыемстваў і дэбатаў.

У сувязі з такім пашырэннем кліентаў некалькі краін таксама паведамілі аб рэзкім павелічэнні колькасці людзей, зацікаўленых у валанцёрскай працы з АГС. Напрыклад, у Паўночнай Македоніі арганізацыя LGBTI United Tetovo паведаміла аб 30% павелічэнні колькасці валанцёраў, якіх яна прыцягвала для забеспячэння мясцовага насельніцтва прадуктамі харчавання. У Беларусі «Праваабаронцы за свабодныя выбары», сумесная ініцыятыва Беларускага Хельсінкскага камітэта і Праваабарончага цэнтра «Вясна», атрымала больш за 1700 заявак ад валанцёраў, хаця яны разлічвалі ўсяго на 200. У Расіі «Валанцёры-медыкі», Асацыяцыя валанцёрскіх цэнтраў і Агульнарасійскі народны фронт пры падтрымцы дзяржавы разгарнулі маштабную кампанію пад назвай #МыВместе (#МыРазам). У рамках кампаніі за чатыры месяцы каля 118 000 валанцёраў па ўсёй Расіі даставілі прадукты харчавання і медыкаменты больш чым 3,4 мільёнам ізаляваных пажылых людзей.

Улічваючы абмежаванні пандэміі, АГС усё больш абапіраліся на інфармацыйныя і камунікацыйныя тэхналогіі (ІКТ), асабліва анлайн-платформы, такія як Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, Trello і Slack, для развіцця і падтрымання гэтых адносін. Таксама былі распрацаваны новыя анлайн-інструменты, якія дапамагаюць палегчыць працу АГС. У Расіі, напрыклад, Цэнтр ГРАНІ стварыў генератар гатовых рашэнняў для кіравання НКА [некамерцыйнымі арганізацыямі], набор алгарытмаў, шаблонаў і кантрольных спісаў, каб дапамагчы АГС і каардынатарам праектаў больш эфектыўна прымаць рашэнні ў сітуацыях, з якімі яны часта сутыкаюцца. У справаздачы Літвы адзначаецца, што пераход да анлайн-дзейнасці з-за абмежаванняў COVID-19 дазволіў АГС ахапіць больш шырокую аўдыторыю. Напрыклад, віртуальная літоўская школа ў Італіі, якая праводзіла ўрокі выхаднога дня для літоўскай дыяспары ў Рыме і П'емонце, набыла значна большую, глабальную аўдыторыю пасля пераносу свайго навучання ў анлайн, у той час як Transparency International у Літве адзначыла, што было лягчэй

прыцягваць да анлайн-мерапрыемстваў высокаўзроўневых спецыялістаў і экспертаў. Арганізацыі таксама пачалі разглядаць замежных кандыдатаў для працы ў сваіх структурах кіравання.

Многія АГС змаглі палепшыць свае адносіны з мэтавымі групамі ў 2020 годзе, але тое, што гэтыя намаганні ў значнай ступені засноўваліся на выкарыстанні ІКТ, азначала, што некаторыя групы насельніцтва непазбежна засталіся не прыцягнутымі. Гэта асабліва тычыцца людзей з абмежаваным доступам да ІКТ, у тым ліку людзей сталага веку, бедныя сем'і, сельскае насельніцтва і людзей з інваліднасцю.

Эфектыўнае рэагаванне АГС на крызісныя сітуацыі і іх намаганні па наладжванні больш сталых сувязяў са сваімі мэтавымі групамі таксама прывялі да рэзкага паляпшэння грамадскага іміджу сектара: 12 з 24 краін гэтага Індэкса ўстойлівасці АГС, у тым ліку большасць краін Паўднёвага пояса і Еўразіі, паведамляюць пра паляпшэнні ў гэтым вымярэнні. Паляпшэнне грамадскага іміджу ва ўсіх 12 краінах было выклікана паляпшэннем грамадскага ўспрымання і больш шырокім асвятленнем у СМІ дзейнасці АГС па ліквідацыі наступстваў пандэміі COVID-19 і іншых неадкладных унутраных сітуацый, такіх як наступствы вайны ў Арменіі і Азербайджане, землятруса ў Харватыі, крызіс з мігрантамі ў Босніі і палітычны крызіс у Беларусі.

У некалькіх краінах паляпшэнне грамадскага ўспрымання было пацверджана вынікамі апытання. У Беларусі, напрыклад, штогадовае апытанне, якое праводзіцца Міжнароднай некамерцыйнай арганізацыяй Рац пры падтрымцы USAID, паказала, што дасведчанасць грамадзян і іх давер да АГС рэзка выраслі на працягу года: 60% рэспандэнтаў паведамілі, што былі дасведчаныя аб дзейнасці АГС у 2020 годзе (у параўнанні з 26% у 2018 годзе і 32% у 2019 годзе), а 30% адзначылі, што давяраюць АГС (у параўнанні з 18% у 2018 годзе і 24% у 2019 годзе).

Вынікі апытання Public Pulse у межах Праграмы развіцця Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ПРААН) у Косава паказалі аналагічныя вынікі: паводле выдання апытання, апублікаванага ў красавіку 2020 года, 50,7% рэспандэнтаў мяркуюць, што грамадзянская супольнасць службыць праўдзівым назіральнікам за дэмакратычнымі падзеямі ў Косава, прыкметны рост у параўнанні з апытаннем, праведзеным у траўні 2019 года, у якім такое меркаванне выказалі ўсяго 32,6% рэспандэнтаў.

У Балгарыі апытанне грамадскай думкі паказала больш сціплыя, але ўсё ж значныя вынікі таго, што давер да АГС вырас з 24,7% у 2018 годзе да 31,3% у 2020 годзе, а недавер знізіўся з 23,7% да 17,7%.

НЕАДНАЗНАЧНЫЯ ТЭНДЭНЦЫІ Ў ФІНАНСАВАЙ УСТОЙЛІВАСЦІ

Негатыўны ўплыў пандэміі на эканоміку краін рэгіёна непазбежна адбіўся і на фінансавай устойлівасці сектара АГС: 9 краін паведамлілі аб агульным пагаршэнні гэтага паказчыка, а яшчэ 11 краін адзначылі адсутнасць змен. Гэта рэзка кантрастуе з сітуацыяй у 2019 годзе, калі 9 краін паведамлілі аб паляпшэнні фінансавай устойлівасці, і толькі 2 краіны адзначылі, што іх фінансавае становішча мае тэндэнцыю да пагаршэння.

Даследаванні, праведзеныя ў некалькіх краінах, пацвердзілі цяжкасці, з якімі сутыкаюцца АГС пры атрыманні фінансавых рэсурсаў, неабходных для задавальнення патрэб у сваіх паслугах, якія стала павялічваюцца.

У Венгрыі, напрыклад, некалькі апытанняў паказалі, што прыкладна тры чвэрці АГС панеслі страты даходу ў кароткатэрміновай перспектыве і чакалі таго ж у больш доўгатэрміновай перспектыве.

Акрамя таго, паводле апытання, праведзенага ў Польшчы ў красавіку, прыкладна палова АГС паказалі, што яны намагаюцца падтрымліваць сваю фінансавую стабільнасць і ліквіднасць і сутыкаюцца з праблемамі захавання падтрымкі ад існуючых донараў і спонсараў, правядзення мерапрыемстваў па зборы сродкаў і пакрыцця бягучых выдаткаў, такіх як арэнда і камунальныя паслугі.

Дзяржаўнае фінансаванне з боку цэнтральных і мясцовых органаў улады доўгі час было важнай крыніцай фінансавання для АГС у многіх краінах рэгіёна, і скарачэнне гэтых крыніц справакавала зніжэнне фінансавай устойлівасці АГС у такіх краінах, як Харватыя і Паўночная Македонія. Зніжэнне магчымасцей АГС па арганізацыі традыцыйных жывых мерапрыемстваў па зборы сродкаў і дзейнасці, якая прыносіць даход, таксама спрыяла гэтаму зніжэнню.

Аднак у той жа час рэзка ўзрасла дабрачыннасць, асабліва падчас першай хвалі пандэміі. Гэтая тэндэнцыя была заўважная ў многіх краінах незалежна ад таго, павысілася агульная фінансавая ўстойлівасць, засталася ранейшай ці пагоршылася.

Напрыклад, у Румыніі, якая паведаміла аб агульным паляпшэнні фінансавай устойлівасці, асацыяцыя Dăruiește Viașă усяго за шэсць тыдняў сабрала 4 мільёны еўра ад больш чым 250 000 чалавек і 600 кампаній для падтрымкі медычных пунктаў і будаўніцтва новай модульнай бальніцы, у той

час як Нацыянальны Чырвоны крыж прыцягнуў больш за 9 мільёнаў еўра ў 2020 годзе ад прыватных асобаў і больш за 150 кампаній.

У Эстоніі, дзе ацэнка фінансавай устойлівасці заставалася стабільнай, у 2020 годзе АГС сумесна сабралі за «Шчодры аўторак» больш 182 000 еўра ў параўнанні са 128 000 еўра ў 2019 годзе.

Індывідуальныя ахвяраванні таксама выраслі ў Славакіі і ў Венгрыі, хоць агульная фінансавая ўстойлівасць пагоршылася. У Славакіі на краўдфандынгавай платформе Ľudiaľu vodom было сабрана 2,8 мільёна еўра, што на 67% больш у параўнанні з 2019 годам.

У Венгрыі фонд NIOK паведаміў аб дзесяціразовым павелічэнні сум, сабраных праз краўдсорсінгавую платформу adjukossze.hu у сакавіку, і ў 18 разоў больш, чым у красавіку. Хоць такія хвалі дабрачыннасці часта знікалі пасля зняцця першапачатковых абмежаванняў у пачатку лета, яны даказваюць здольнасць АГС паказваць сваю каштоўнасць у грамадстве, а таксама на рост грамадскага даверу да сектара.

Замежныя донары працягвалі заставацца важнай крыніцай фінансавання для АГС у рэгіёне, асабліва для тых, што валодаюць больш развітым патэнцыялам, які неабходны для задавальнення жорсткіх патрабаванняў донараў аб падачы заявак. Галоўным чынам, узровень замежнага фінансавання істотна не змяніўся ў 2020 годзе, хоць некаторыя донары пераарыентавалі сваё фінансаванне або стварылі новыя магчымасці фінансавання для рэагавання на крызіс COVID-19.

У Грузіі, напрыклад, ЕС выдзеліў сродкі на праграму, накіраваную на павышэнне ўстойлівасці грамадзянскай супольнасці да неадкладных і доўгатэрміновых наступстваў COVID; у 2020 годзе гэты праект перадаў 13 надзвычайных грантаў грузінскім АГС, аказаў юрыдычную і псіхалагічную падтрымку тром арганізацыям і прапанаваў гранты тэхнічнай падтрымкі для прасоўвання цыфравізацыі АГС сямі арганізацыям.

У Чарнагорыі некалькі донараў запусцілі надзвычайныя фонды COVID-19 для барацьбы з рознымі наступствамі пандэміі. Сюды ўваходзяць Фонд рэагавання на COVID-19 пры пасольстве ЗША, праект «Адказ Балканскіх АГС на COVID-19» ад Балканскага траста дэмакратыі і Праграма Савета Еўропы па садзейнічанні разнастайнасці і роўнасці ў Чарнагорыі, у якой асноўная ўвага надаецца АГС, якія змагаюцца з дыскрымінацыяй у дачыненні да ЛГБТІ-людзей падчас пандэміі. Многія краінавыя справаздачы таксама паказваюць на тое, што донары ў цэлым праяўлялі гнуткі падыход да існуючых грантаў, карэктуючы

сваю палітыку і дазваляючы сваім партнёрам адаптаваць фінансаваныя праекты да новых абставін, якія ўзніклі ў выніку пандэміі.

У Балгарыі, напрыклад, Фонд актыўных грамадзян адмяніў свае патрабаванні сумеснага фінансавання, каб дапамагчы АГС пераадолець праблемы пандэміі.

УМАЦАВАННЕ ІНФРАСТРУКТУРЫ

Інфраструктура, якая падтрымлівае сектар АГС, у многіх краінах таксама палепшылася не толькі нягледзячы на ўнікальныя абставіны 2020 года, але і дзякуючы ім. Сем краін, у тым ліку некалькі ў кожным субрэгіёне, паведамлілі аб умацаванні інфраструктуры цягам года. Найбольш часта згадванай прычынай гэтых паляпшэнняў было пашырэнне магчымасцей навучання і нарошчвання патэнцыялу. Па меры таго як гэтыя паслугі былі пераведзеныя ў анлайн, яны сталі даступнымі для больш шырокай групы АГС, у тым ліку больш дробных арганізацый, што працуюць за межамі сталіц ці буйных гарадоў, дзе звычайна размяшчаюцца арганізацыі, якія прапануюць такія паслугі.

Напрыклад, у справаздачы аб Польшчы адзначаецца, што магчымасці для ўдзелу АГС у цікавых трэнінгах, канферэнцыях і дэбатах павялічыліся, а ў справаздачы аб Расіі адзначаецца, што сталі даступнымі шматлікія дадатковыя рэсурсы для анлайн-навучання.

Іншыя краіны, якія не паведамлілі аб паляпшэнні інфраструктуры сектара, таксама адзначылі павышэнне даступнасці паслуг па навучанні і нарошчванні патэнцыялу.

У Малдове, напрыклад, АГС пачалі арганізоўваць анлайн-трэнінгі пасля таго, як адаптаваліся да новай сітуацыі, выкліканай пандэміяй. Аднак гэтыя мерапрыемствы былі прызнаныя менш эфектыўнымі, больш складанымі для правядзення і больш цяжкімі для ўтрымання ўдзельнікаў.

Сеткавае ўзаемадзеянне і партнёрства як паміж АГС, так і паміж АГС і іншымі сектарамі таксама пашырыліся ў некалькіх краінах, паколькі АГС аб'ядналіся паміж сабою і з дзяржаўнымі арганізацыямі і прадпрыемствамі для пераадолення крызісу, выкліканага пандэміяй.

У Балгарыі ў 2020 годзе назіралася інтэнсіўнае фарміраванне кааліцый. Асабліва варта адзначыць сумесную ініцыятыву АГС «Разам мы справімся», у рамках якой былі сабраныя і распаўсюджаныя карысныя матэрыялы і практычныя метады, напрыклад, спосабы працы з карыстальнікамі сацыяльных

служб у кантэксце пандэміі і парады для арганізацыі праграм дыстанцыйнага навучання. Балгарскія АГС у 2020 годзе таксама сфарміравалі шэраг доўгатэрміновых міжгаліновых партнёрстваў, у тым ліку арыентаваныя на супрацьдзеянне наступствам COVID-19. Напрыклад, пры падтрымцы муніцыпалітэта Ловеч «Грамадзянскія ініцыятывы» адкрылі дзве гарачыя лініі, адна з якіх дала пажылым і іншым уразлівым людзям магчымасць звярнуцца па дапамогу з пакупкамі або лекамі, а іншая — па псіхалагічную падтрымку.

Грузінскія АГС таксама ўмацавалі свае сеткі і на працягу года актыўна ўдзельнічалі ў мностве тэматычных кааліцый, у тым ліку арыентаваных на свабоду прэсы і незалежнасць судовай сістэмы.

У Румыніі шматлікія сацыяльныя праблемы, вынесеныя на парадак дня пандэміі, прывялі да больш інтэнсіўнага супрацоўніцтва на многіх узроўнях. Унутры сектара новыя спецыяльныя кааліцыі і нефармальныя групы АГС адстойвалі пытанні, звязаныя з правамі чалавека, свабодай грамадскіх сходаў, доступам да публічных дадзеных і абаронай асабістых дадзеных, доступам да адукацыі, падтрымкай уразлівых груп, навакольным асяроддзем, здароўем, гандлем людзьмі, гендэрнай і сексуальнай адукацыяй і культураў. АГС таксама ў пэўнай ступені супрацоўнічалі з бізнес сектарам, СМІ і дзяржаўнымі органамі на цэнтральным і мясцовым узроўнях.

РЭГІЯНАЛЬНЫЯ ТЭНДЭНЦЫ ЎСТОЙЛІВАСЦІ АГС

Агульная ўстойлівасць АГС у Цэнтральнай і Усходняй Еўропе і Еўразіі была ў цэлым стабільнай у 2020 годзе, пры гэтым 19 краін не паведамілі пра змены ў сваіх агульных ацэнках устойлівасці АГС.

Тры краіны — Польшча, Славакія і Сербія — паведамілі пра пагаршэнне агульнай устойлівасці АГС, у той час як толькі дзве — Паўночная Македонія і Малдова — паведамілі аб паляпшэнні ўзроўню гэтага паказчыка. Пагаршэнне агульнай устойлівасці ў Польшчы і Славакіі шмат у чым было выклікана наступствамі пандэміі. У Польшчы больш слабыя ацэнкі былі зарэгістраваныя па ўсіх параметрах, акрамя інфраструктуры сектара, якая фактычна палепшылася. З увядзеннем абмежаванняў для барацьбы з пандэміяй у 2020 годзе права на сходы было абмежавана. Акрамя таго, польскія ўлады працягвалі аказваць ціск на АГС, якія не згодныя з палітыкай урада, і пераследаваць іх, што прывяло да больш негатыўных ацэнак па адвакатаванні і грамадскім іміджы. Апытанні паказалі, што у той час як АГС намагаліся

захаваць сваю фінансавую стабільнасць і ліквіднасць, пандэмія прымусіла многія АГС абмежаваць або нават прыпыніць сваю працу.

У Славакіі меры, прынятыя для барацьбы з пандэміяй, паўплывалі на арганізацыйны патэнцыял АГС, вымусіўшы многія арганізацыі скараціць свой штат і змяніць або спыніць сваю дзейнасць, таму што эканамічныя наступствы пандэміі адмоўна адбіліся на фінансавай устойлівасці АГС. Гэтыя фактары таксама прывялі да пагаршэння якасці аказання паслугаў. Адвакатыўная дзейнасць АГС таксама была менш прыкметнай з-за пандэміі.

У Сербіі аказанне паслугаў АГС некалькі пагоршылася, паколькі было цяжэй надаваць паслугі з-за ізаляцыі і горшага фінансавання паслугаў АГС. Прававой асяродак і адвакатаванне таксама пагоршыліся з-за антаганістычнага стаўлення ўрада да АГС.

Хоць гэта не прывяло да агульнай змены ўстойлівасці АГС, Славенія таксама паведаміла аб зніжэнні па трох параметрах. Прававой асяродак і фінансавая ўстойлівасць пагоршыліся ў выніку абмежаванняў, звязаных з пандэміяй, у той час як адвакатыўная дзейнасць аслабла, паколькі ў сакавіку да ўлады прыйшоў урад, сфармаваны правымі і цэнтрэцкімі партыямі, які быў менш схільны да супрацоўніцтва з грамадзянскай супольнасцю, чым папярэдні.

З другога боку, у Паўночнай Македоніі здольнасць АГС адаптавацца і змякчаць наступствы пандэміі прывяла да павышэння агульнай устойлівасці АГС. Арганізацыйны патэнцыял палепшыўся па меры таго, як АГС дамагаліся поспехаў у працы з мэтавымі групамі, прыцягненні валанцёраў і выкарыстанні тэхналогій. У той жа час АГС хутка прыстасаваліся да новых абставін, выкліканых пандэміяй, і прапанавалі новыя паслугі для задавальнення патрэбаў сваіх кліентаў, што прывяло да паляпшэння паказчыкаў па параметры аказання паслугаў. Грамадскі імідж сектара таксама палепшыўся дзякуючы станоўчаму асвятленню ў СМІ і прызнанню грамадзянамі станоўчай ролі АГС у грамадстве, асабліва падчас крызісу COVID-19. У той жа час фінансавая ўстойлівасць сектара некалькі знізілася з-за скарачэння дзяржаўнага фінансавання АГС як з цэнтральнага, так і з мясцовых бюджэтаў.

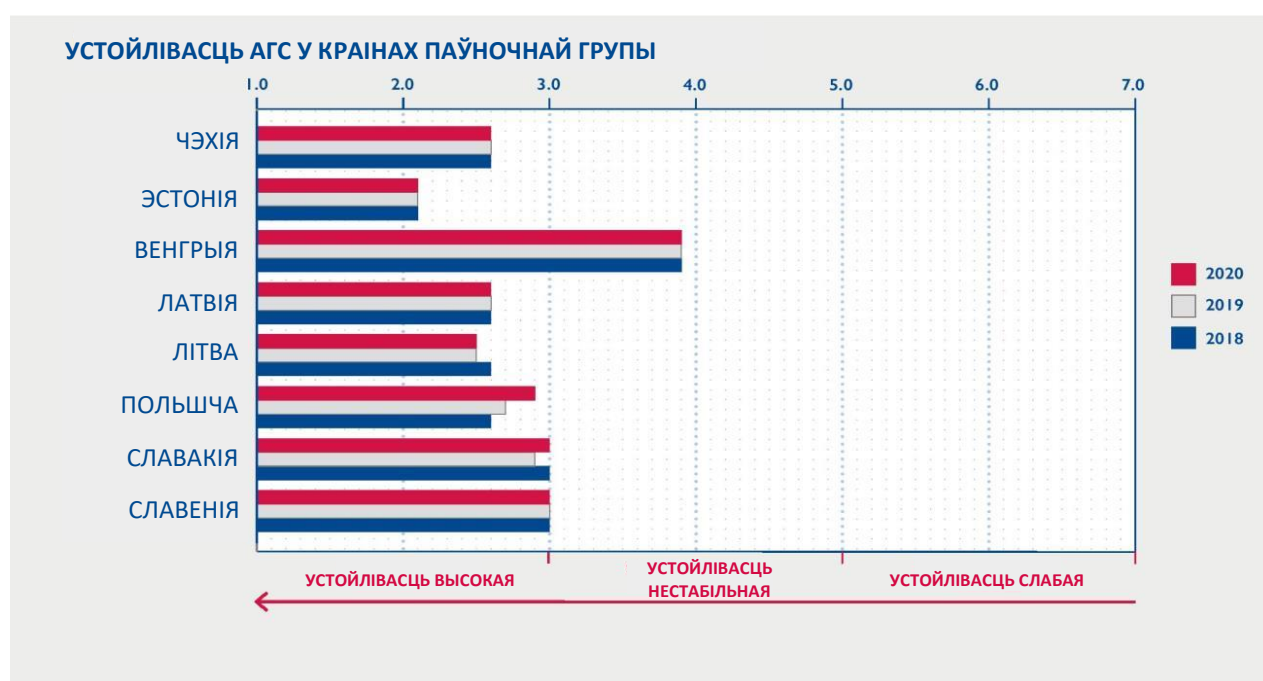
У Малдове павышэнне ўстойлівасці АГС не было звязана з пандэміяй: яно было цалкам абумоўлена паляпшэннем прававога асяроддзя, паколькі парламент ухваліў доўгачаканы Закон аб некамерцыйных арганізацыях.

Некалькі іншых краін таксама зарэгістравалі паляпшэнне паказчыкаў па некалькіх асобных параметрах, хоць гэта не прывяло да змен іх агульных паказчыкаў устойлівасці. У Грузіі, напрыклад, адзначаны паляпшэнні па пяці

вымярэннях. Арганізацыйны патэнцыял і аказанне паслугаў палепшыліся, паколькі АГС прадэманстравалі павышаную ўстойлівасць, гнуткасць і адаптыўнасць у сваім адказе на беспрэцэдэнтны крызіс у галіне аховы здароўя, а грамадскі імідж сектара палепшыўся па меры таго, як грамадства прызнавала гэтыя намаганні. Адвакатыўная дзейнасць і інфраструктура сектара таксама трохі палепшыліся, паколькі АГС паспяхова выступалі па розных пытаннях і ўмацоўвалі свае сеткі і супрацоўніцтва. Падобным чынам, у Латвіі паказчыкі арганізацыйнага патэнцыялу, фінансавай устойлівасці, адвакатавання і грамадскага іміджу сектара палепшыліся, хоць гэтыя паляпшэнні былі ў некаторай ступені стрыманыя невялікім пагаршэннем якасці аказання паслугаў. Румынія таксама адзначыла паляпшэнні па чатырох параметрах: арганізацыйны патэнцыял, фінансавая ўстойлівасць, інфраструктура сектара і грамадскі імідж, што ў значнай ступені адлюстроўвае тэндэнцыі, апісаныя вышэй.

Паўночная група

У цэлым, краіны Паўночнай групы (краіны Балты і Вышаградскай групы) па-ранейшаму дэманструюць найвышэйшы агульны ўзровень устойлівасці АГС, пры гэтым 7 з 8 краін у гэтым субрэгіёне маюць балы, якія трапляюць у вышэйшую катэгорыю ўстойлівасці – «Устойлівасць высокая».

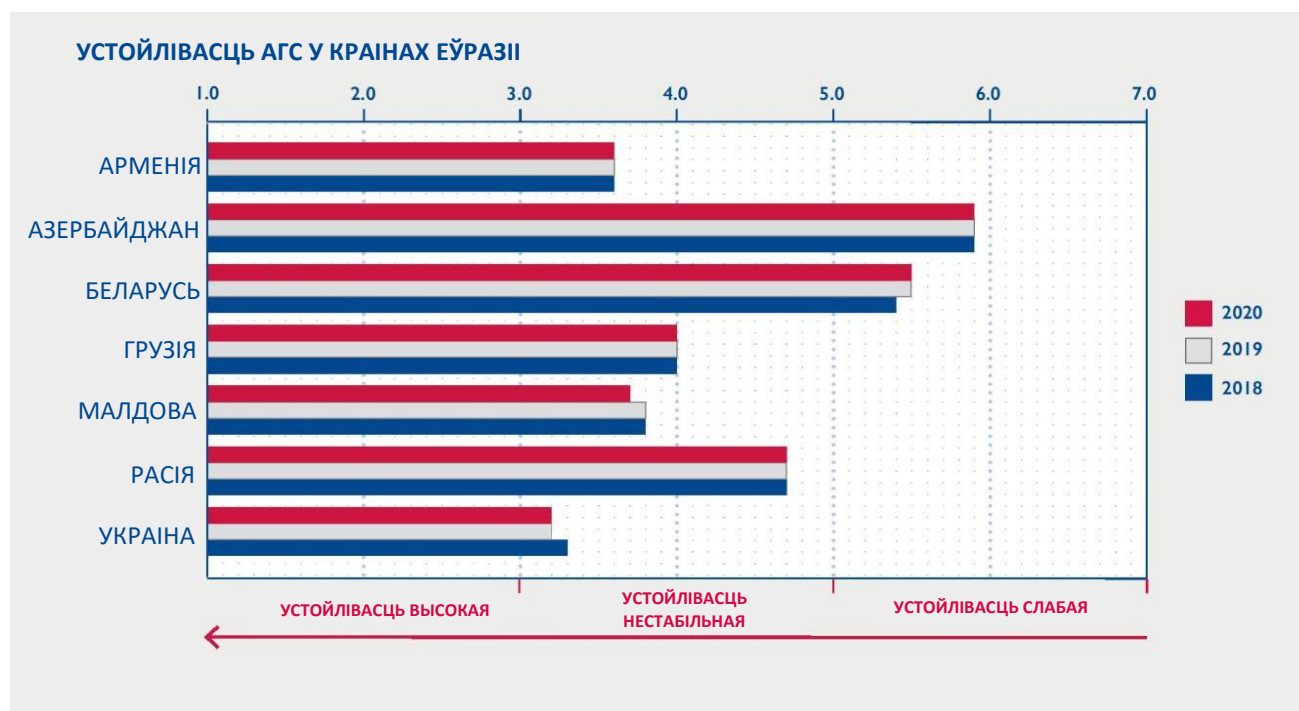
Эстонія па-ранейшаму мае самы высокі ўзровень ўстойлівасці сектара не толькі ў Індэксе ўстойлівасці АГС Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і Еўразіі, але і ў іншых рэгіянальных выданнях Індэкса ўстойлівасці АГС. АГС у Эстоніі, а

таксама ў большасці іншых краін Балты і Вышаградскай групы дзейнічаюць у спрыяльным прававым асяродку, валодаюць значным арганізацыйным патэнцыялам і з'яўляюцца актыўнымі абаронцамі і пастаўшчыкамі паслугаў.

Хоць фінансавая ўстойлівасць працягвае заставацца адным з самых слабых аспектаў, АГС у гэтых краінах маюць доступ да адносна розных крыніц фінансавання, у тым ліку дзяржаўныя гранты і дамовы, індывідуальную і карпаратыўную дабрачыннасць, а таксама падатковыя льготы; замежныя донары, як правіла, з'яўляюцца адносна невялікімі крыніцамі фінансавання для гэтых сектараў АГС.

Венгрыя — адзіная краіна паўночнай групы, якая мае ацэнку, якая трапляе ў сярэдні ўзровень устойлівасці. Хоць Венгрыя з'яўляецца членам ЕС з 2004 года і на працягу многіх гадоў лічылася яркім прыкладам дэмакратыі ва Усходняй Еўропе, дэмакратычныя практыкі і грамадзянская прастора ў краіне рэзка пагоршыліся з 2010 года, калі сфармаваўся ўрад на чале з прэм'ер-міністрам Віктарам Орбанам. Да ўлады прыйшла правацэнтрысцкая партыя «Фідэс». Такім чынам, АГС дзейнічаюць у варожым асяроддзі, у якім яны ў значнай ступені няздольныя ўплываць на прыняцце дзяржаўных рашэнняў і рэгулярна падвяргаюцца паклёпніцкім кампаніям.

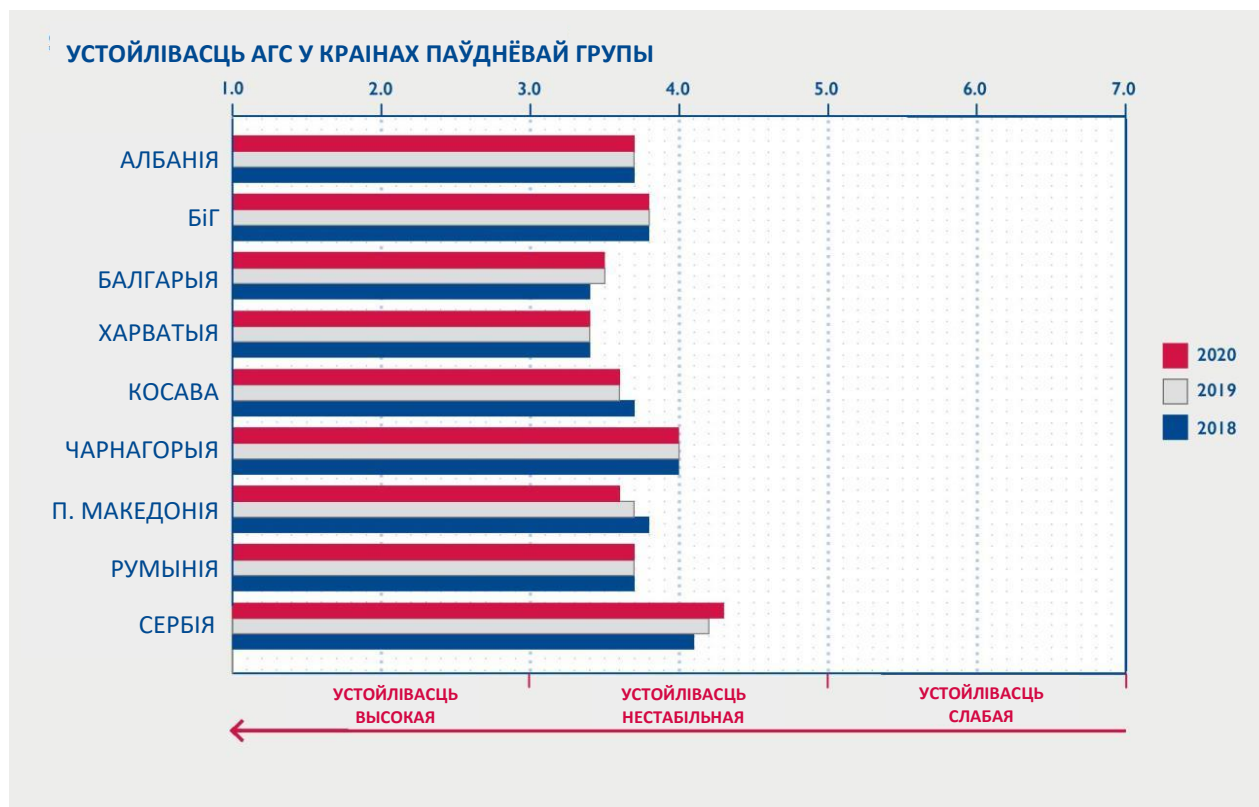
Еўразія

З іншага боку, у АГС у Еўразіі, як правіла, больш нізкі ўзровень устойлівасці. Беларусь і Азербайджан зноў з'яўляюцца дзвюма краінамі ў гэтым выданні Індэкса, у якіх агульныя ацэнкі ўстойлівасці АГС знаходзяцца ў самай нізкай катэгорыі ўстойлівасці — «Устойлівасць слабая». Азербайджан паранейшаму мае найнізшы агульны паказчык устойлівасці АГС сярод усіх краін у любым рэгіянальным выданні Індэкса. АГС у Беларусі і Азербайджане дзейнічаюць у вельмі жорсткім прававым асяродку, які абмяжоўвае іх доступ да фінансавання, асабліва замежнага, і практычна не пакідае магчымасці для незалежнага адвакатавання. У іх таксама слабы арганізацыйны патэнцыял і слабая грамадская падтрымка. АГС у Расіі сутыкаюцца з некаторымі з гэтых абмежаванняў. З іншага боку, АГС ва Украіне валодаюць адносна высокім узроўнем устойлівасці, толькі крыху ніжэйшым за большасць АГС у краінах Паўночнай групы.

Паўднёвая група

Агульная ўстойлівасць АГС Паўднёвай групы знаходзіцца дзесьці пасярэдзіне паміж дзвюма іншымі групамі. Усе 9 краін у гэтым субрэгіёне паранейшаму маюць агульныя балы, якія трапляюць у даволі вузкую паласу балаў у катэгорыі «Устойлівасць нестабільная».

УСТОЙЛІВАСЦЬ АРГАНІЗАЦЫЙ ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ БЕЛАРУСІ - 2020

УСТОЙЛІВАСЦЬ АГС: 5.5 (2019: 5.5)

У 2020 годзе арганізацыі грамадзянскай супольнасці (АГС) ў Беларусі сутыкнуліся з бясконцым патокам выклікаў, у першую чаргу з палітычным крызісам, пандэміяй COVID-19 і неадэкватнай першапачатковай рэакцыяй урада на яе. Гэтыя падзеі прывялі да ўзмацнення дзяржаўных рэпрэсій, пераследу грамадзянскай супольнасці і незалежных СМІ, а таксама пагаршэння эканамічных перспектываў на бягучы год. У сваю чаргу, гэтыя фактары спрыялі выбуху грамадзянскай актыўнасці ў краіне.

З мая па жнівень 2020 года ў Беларусі праходзіла прэзідэнцкая выбарчая кампанія. 9 жніўня Аляксандр Лукашэнка, які займаў пасаду прэзідэнта з 1994 года, абвясціў сябе пераможцам. Аднак большасць беларусаў не паверылі афіцыйным вынікам. Паводле апытання, праведзенага Chatham House у верасні 2020 года, больш за 70% рэспандэнтаў палічылі выбары сфальсіфікаванымі. Апытанне таксама паказала, што толькі 20,6% рэспандэнтаў прагаласавалі за Аляксандра Лукашэнку, у той час як 52,2% аддалі свой голас за яго апанентку Святлану Ціханоўскую.

Беларусы выказалі сваю нязгоду з вынікамі выбараў падчас сталых масавых пратэстаў, якія пачаліся 9 жніўня. Улады адрэагавалі на пратэсты беспрэцэдэнтным узроўнем рэпрэсій. Неапраўданае прымяненне сілы супраць мірных дэманстрантаў прывяло да некалькіх смярцей. Апазіцыйных кандыдатаў і актывістаў іх ініцыятыўных груп арыштавалі або прымусілі з'ехаць з Беларусі. Да канца 2020 года ўрад узбудзіў больш за 900 крымінальных спраў,

звязаных з прэзідэнцкімі выбарамі, большасць з якіх датычыліся паслявыбарчых пратэстаў. 160 абвінавачаных былі прызнаныя палітычнымі зняволенымі. 3 жніўня па снежань было затрымана больш за 33 тысячы чалавек, сотні з якіх падвергліся катаванням і іншым формам жорсткага абыходжання. У памяшканнях АГС праводзіліся вобшукі, іх абсталяванне канфіскоўвалася, а самі арганізацыі сталі аб'ектамі паклёпніцкіх кампаній у дзяржаўных СМІ, у той час як улады распачалі крымінальныя і адміністрацыйныя справы супраць кіраўнікоў і супрацоўнікаў грамадскіх арганізацый. Паводле звестак Amnesty International, у 2020 годзе Беларусь перажыла самае абуральнае падаўленне свабоды выказвання меркаванняў, мірных сходаў і асацыяцый за ўсю сваю гісторыю пасля здабыцця незалежнасці.

28 лютага 2020 года у Беларусі быў зарэгістраваны першы выпадак захворвання COVID-19. Па стане на 1 студзеня 2021 года было афіцыйна зарэгістравана 196 223 выпадкі захворвання вірусам і 1433 смерці. Аднак журналісцкія расследаванні паказалі, што ўрад сфальсіфікаваў афіцыйную статыстыку па пандэміі, публікуючы значна меншыя лічбы. У адрозненне ад сітуацыі ў большасці краін, у Беларусі не ўводзіліся ніякія абмежаванні або надзвычайнае становішча. Футбольная ліга Беларусі была адзінай у Еўропе, якая працягвала праводзіць планавыя матчы ў канцы сакавіка на ранніх стадыях пандэміі. Лукашэнка публічна адмаўляў пагрозу COVID-19, назваўшы яе «псіхозам». Ён заклікаў працаваць у палях і вадзіць трактары як спосаб пераадолення пандэміі і прапанаваў «атруціць» вірус гарэлкай. Першыя маштабныя меры па стрыманні распаўсюджвання віруса былі прынятыя толькі ў лістападзе, калі быў уведзены масачны рэжым. Пандэмія аказала значны ўплыў на эканоміку краіны. Малы і сярэдні бізнес сутыкнуўся са значнымі цяжкасцямі; гасцінічны сектар, знешні гандаль, транспарт і лагістыка, а таксама забайляльная індустрыя пацярпелі больш за ўсё. Паводле апытання, праведзенага ў чэрвені 2020 года Беларускай эканамічным даследча-адукацыйным цэнтрам (BEROC), 55% насельніцтва паведамілі аб зніжэнні сваіх даходаў.

Неадэкватная рэакцыя ўрада на пандэмію ў спалучэнні з фальсіфікацыяй выбараў і жорсткім гвалтам міліцыі ў дачыненні да пратэстоўцаў выклікала рост грамадзянскай актыўнасці і стварыла новыя магчымасці для арганізацый грамадзянскай супольнасці. У 2020 годзе АГС запусцілі надзвычай паспяховыя кампаніі па зборы сродкаў, падалі якасныя паслугі ў галіне аховы здароўя, грамадзянскай адукацыі і падтрымкі ахвяр рэпрэсій, а таксама значна палепшылі свой імідж у вачах грамадства.

У гэтым кантэксце агульная ўстойлівасць АГС засталася нязменнай. Прававы асяродак значна пагоршыўся, фінансавая ўстойлівасць і адвакатаванне таксама паслабелі. У той жа час арганізацыйны патэнцыял сектара АГС і яго грамадскі імідж палепшыліся.

Па стане на 1 ліпеня 2020 года ў Беларусі было зарэгістравана 3025 грамадскіх аб'яднанняў (у тым ліку 229 міжнародных, 791 нацыянальнае і 2005 мясцовых), 224 фонды, 25 прафсаюзаў, 42 саюзы грамадскіх аб'яднанняў і некалькі соцень некамерцыйных устаноў. Паводле апошніх наяўных дадзеных, за першыя шэсць месяцаў 2020 года было зарэгістравана 51 новае грамадскае аб'яднанне, 2 саюзы грамадскіх аб'яднанняў і 9 новых фондаў.

ПРАВАВЫ АСЯРОДАК: 6.9 (2019: 6.6)

Беларускія АГС заўсёды дзейнічалі ў неспрыяльных прававых умовах. У 2020 годзе прававы асяродак яшчэ больш пагоршыўся: масавыя рэпрэсіі супраць актывістаў і арганізацый грамадзянскай супольнасці, а таксама новыя заканадаўчыя ініцыятывы яшчэ больш абмежавалі працу АГС.

У 2020 годзе чакалася ўступленне ў сілу новай рэдакцыі Закона «Аб грамадскіх аб'яднаннях». Аднак, па звестках CSO Meter 2020, ён быў адкліканы з парламента ў студзені. Бягучы стан законапраекта невядомы.

І без таго абмежаваны доступ АГС да фінансавання яшчэ больш ускладніўся ў 2020 годзе. У траўні прэзідэнт падпісаў Дыкрэт №3 «Аб замежнай бязвыплатнай дапамозе», які набыў моц 27 жніўня. Гэты дыкрэт яшчэ больш абмежаваў і без таго вузкі спіс дапушчальных мэтаў для атрымання замежнай дапамогі, фактычна пазбавіўшы шырокае кола АГС магчымасці атрымліваць такую дапамогу на законных падставах. Напрыклад, дзейнасць арганізацый, якія займаюцца аховай аб'ектаў культурнай і гістарычнай спадчыны, прыродных рэсурсаў і навакольнага асяроддзя, а таксама навукова-даследчыя праграмы цяпер выключаны са спісу такіх мэтаў. Дыкрэтам таксама ўведзена плата за рэгістрацыю дапамогі ў залежнасці ад атрыманай сумы, пашырана вызначэнне «нямэтавага выкарыстання» замежных сродкаў і павялічаны пералік дакументаў, неабходных для рэгістрацыі замежных сродкаў. Акрамя

таго, платформы па зборы сродкаў MolaMola і Ulej былі вымушаныя спыніць сваю дзейнасць з-за крымінальных спраў, узбуджаных супраць іх заснавальнікаў, тым самым пазбавіўшы АГС двух важных інструментаў для збору сродкаў на мясцовым узроўні.

У кастрычніку ў адпаведнасці з Законам «Аб мерах па прадухіленні адмывання грошай, фінансавання тэрарызму і фінансавання распаўсюджвання зброі масавага знішчэння» было ўведзена новае патрабаванне, якое абавязвае грамадскія аб'яднанні і фонды публікаваць справаздачы аб сваіх даходах і выдатках. Гэта празмернае патрабаванне вымушае АГС публікаваць значны аб'ём інфармацыі, якая ніякім чынам не звязаная з фінансаваннем тэрарызму. Акрамя таго, гэта патрабаванне не дапамагае даказаць, што беларускія АГС не датычныя да фінансавання тэрарызму, што пацвярджаецца спецыяльнай міжнароднай ацэнкай, праведзенай Еўразійскай групай па барацьбе з адмываннем грошай і фінансаваннем тэрарызму з выкарыстаннем метадалогіі Групы распрацоўкі фінансавых мер барацьбы з адмываннем грошай (FATF).

Дзяржаўны пераслед АГС і актывістаў стаў велізарнай праблемай у 2020 годзе. Зарэгістравана мноства выпадкаў адміністрацыйнага і крымінальнага пераследу актывістаў і ціску на канкрэтныя арганізацыі. Асобныя людзі сталі ахвярамі крымінальнага пераследу з-за іх сяброўства ў пэўных арганізацыях, у тым ліку ў Каардынацыйнай радзе і Задзіночанні беларускіх студэнтаў. Крымінальныя справы былі таксама распачатыя супраць кіраўнікоў такіх арганізацый, як Гарадзенскі дзіцячы хоспіс і дабрачынны фонд «Палеская дабрыня», якія публічна выступілі супраць неабгрунтаванага ўжывання гвалту ў дачыненні да мірных дэманстрантаў пасля выбараў. Акрамя таго, быў узбуджаны шэраг крымінальных спраў у дачыненні да прадстаўнікоў АГС, якія на законных падставах аказвалі падтрымку і дапамогу ахвярам рэпрэсій. Сярод іх Прэс-клуб Беларусь і Праваабарончы Цэнтр «Вясна». Акрамя таго, многія арганізацыі грамадзянскай супольнасці сутыкнуліся з адвольнымі праверкамі з боку розных дзяржаўных органаў, у тым ліку падатковых органаў, органаў фінансавых расследаванняў і органаў унутраных спраў. Таксама праводзіліся шматлікія ператрусы ў офісах АГС і дамах супрацоўнікаў АГС, у выніку якіх былі канфіскаваныя дакументы і электронныя прылады. Дзяржаўныя СМІ і падначаленыя ўраду Telegram-каналы стала дыскрэдытуюць АГС.

У выніку гэтай хвалі рэпрэсій шэраг беларускіх АГС пераехалі або планавалі рэлакацыю ў іншыя краіны (галоўным чынам у Літву, Украіну і Польшчу), прыпынілі сваю дзейнасць або разглядалі магчымасць роспуску.

Існуючы парадак рэгістрацыі грамадскіх аб'яднанняў у Беларусі дазваляе ўраду адмаўляць у рэгістрацыі любой «нязручнай» арганізацыі. Хоць працэдура рэгістрацыі ў 2020 годзе не змянілася, кола арганізацый грамадзянскай супольнасці, якія ўрад палічыў «нязручнымі», значна пашырылася. Таму многія новыя АГС аддавалі перавагу рэгістрацыі ў якасці некамерцыйных ўстановаў, хоць на гэты тып арганізацый таксама распаўсюджваецца адвольныя абмежаванні.

На АГС распаўсюджваецца тое ж падаткаабкладанне, што і на іншых юрыдычных асобаў. Індывідуальныя донары не атрымліваюць ніякіх падатковых ільготаў за ахвяраванні арганізацыям грамадзянскай супольнасці. Карпаратыўным донарам дазваляецца аказваць падтрымку АГС толькі для пэўнага вузкага набору мэтаў; некаторыя карпаратыўныя донары могуць атрымліваць мінімальныя падатковыя льготы за такія ахвяраванні.

Грамадскія аб'яднанні не могуць займацца прадпрымальніцкай дзейнасцю. АГС маюць права ўдзельнічаць у конкурсах на атрыманне дзяржаўнай замовы на сацыяльныя паслугі, абвешчаных мясцовымі ўладамі.

Цэнтр прававой трансфармацыі Lawtrend і Асамблея НДА працягваюць аказваць прафесійную юрыдычную дапамогу АГС ў Беларусі. Рэпрэсіўныя меры ў дачыненні да АГС значна павысілі попыт на такія паслугі, у той час як пераслед праваабарончых арганізацый знізіў магчымасці актывістаў атрымліваць высакаякасную і бясплатную юрыдычную дапамогу. На адвакатаў, якія маюць выключнае права прадстаўляць інтарэсы асобаў у судзе і маюць доступ да сваіх кліентаў у месцах зняволення, таксама аказваўся ціск. Напрыклад, некаторыя былі пазбаўленыя ліцэнзіі, а іншыя былі вымушаныя падпісаць пагадненне аб невыдаванні інфармацыі датычна бягучых спраў, у якіх яны ўдзельнічаюць. Гэты ціск на працягу года яшчэ больш абмяжоўваў доступ АГС да юрыдычнай дапамогі.

АРГАНІЗАЦЫЙНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ: 4.7 (2019: 4.8)

У 2020 годзе арганізацыйны патэнцыял беларускіх АГС крыху палепшыўся. Хоць на патэнцыял сектара ўздзейнічалі супярэчлівыя тэндэнцыі, уплыў пазітыўных змяненняў у канчатковым выніку пераважыў ўплыў негатыўных. З аднаго боку, пандэмія COVID-19 вымусіла АГС перайсці ў анлайн-прасторы, тым самым парушаючы наладжаныя фізічныя кантакты і працу АГС з іх мэтавымі групамі і прыхільнікамі. Дзяржаўныя рэпрэсіі супраць АГС, у тым ліку затрыманні і арышты, а таксама эміграцыя актывістаў АГС зменшылі штат і

аслабілі ўнутранае кіраванне АГС. У той жа час арганізацыйны патэнцыял быў узмоцнены ростам грамадзянскай актыўнасці і валанцёрства, а таксама падвышанай гатоўнасцю людзей далучацца да дзейнасці АГС.

У 2020 годзе АГС больш актыўна развівалі адносіны са сваімі прыхільнікамі і мэтавымі групамі. Грэбаванне ўрада пандэміяй COVID-19 ў першай палове года і сфальсіфікаваныя прэзідэнцкія выбары ў другой палове года ўзмацнілі грамадзянскую актыўнасць і падвысілі колькасць і якасць узаемадзеяння паміж АГС і грамадзянамі. Тысячы

людзей далучыліся да дзейнасці АГС па аказанні дапамогі пацыентам, медыцынскім спецыялістам і медыцынскім установам, якія пакутавалі ад пандэміі. Напярэдадні выбараў новыя ініцыятывы, такія як «Сумленныя людзі», ZUBR і «Голас», атрымалі падтрымку сваёй дзейнасці і паспяхова мабілізавалі выбаршчыкаў і незалежных назіральнікаў. Напрыклад, больш за мільён грамадзян зарэгістраваліся на платформе «Голас», каб падзяліцца фатаграфіямі сваіх бюлетэняў у якасці спосабу забеспячэння альтэрнатыўнага падліку галасоў. Пазней АГС, нефармальныя рухі і асобныя грамадзяне прадэманстравалі высокі ўзровень актыўнасці ў адказ на скрадзеныя выбары і паліцэйскі гвалт супраць мірных пратэстоўцаў. У выніку гэтых намаганняў людзі пачалі прызнаваць АГС і звяртацца да іх па паслугі і дапамогу. Упершыню за многія гады ў Беларусі адбыўся значны рост самаарганізацыі і валанцёрства.

Нявызначаная сітуацыя ў краіне ўскладніла для АГС у 2020 годзе не толькі доўгатэрміновае, але і сярэднетэрміновае планаванне. Некаторыя АГС перагледзелі свае стратэгічныя прыярытэты і планы з мэтай зніжэння ўзроўню сваёй дзейнасці, хоць большасць АГС прадэманстравалі здольнасць прыстасоўвацца да змен у асяродку, у тым ліку да новых узніклых патрэбаў прыхільнікаў арганізацый. Некаторыя АГС перанеслі свае стратэгічныя прыярытэты на пытанні правоў чалавека і аказвалі дапамогу сваім кліентам, якія сталі аб'ектамі рэпрэсій.

На ўнутранае кіраванне АГС паўплывала неабходнасць перанесці большую частку сваёй працы анлайн: першапачаткова з-за COVID-19, а затым з-за рэпрэсій і наступнай рэлакацыяй многіх лідэраў і актывістаў АГС. Некаторыя АГС распрацавалі пісьмовыя палітыкі і працэдурны, накіраваныя на фізічную і

лічбавую бяспеку, у тым ліку меры, якія неабходна прыняць у выпадку ператрусу або затрымання супрацоўнікаў ці валанцёраў. Новаўзніклыя АГС і рухі на момант 2020 году не лічылі прафесійны мэнэджмент, эфектыўнае кіраванне, арганізацыйныя органы або стратэгічнае планаванне прыярытам для сябе.

АГС па-ранейшаму адчувалі цяжкасці з утрыманнем пастаянных нанятых супрацоўнікаў, і большасць супрацоўнікаў па-ранейшаму прыцягваліся да працы на праектнай аснове. У 2020 годзе кадравыя праблемы АГС яшчэ больш пагоршыліся ў выніку пераезду ключавых супрацоўнікаў у іншыя краіны з-за шматлікіх затрыманняў, арыштаў і пераследаў прадстаўнікоў АГС ў краіне. У гэтым кантэксце выгананне і знясіленне таксама дасягнулі высокага ўзроўню.

У той жа час АГС паўсталі перад выклікам прыстасавання да рэзкага росту колькасці людзей, зацікаўленых у валанцёрстве. Напрыклад, прадстаўнікі кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары», якая рэалізуецца Беларускай Хельсінкскім Камітэтам і Праваабарончым Цэнтрам «Вясна», планавалі прыцягнуць каля 200 валанцёраў, а атрымалі заяўкі ад больш за 1700 чалавек. Паводле апытання, праведзенага праектам «Народнае апытанне», 54% пратэстоўцаў ўдзельнічалі ў валанцёрскай дзейнасці, а 31% тых, хто падтрымліваў пратэсты, але самі не былі актыўнымі пратэстоўцамі, таксама займаліся валанцёрствам.

Падчас успышкі COVID-19 у Беларусі АГС паспяхова перанеслі сваю дзейнасць у анлайн-фармат і часцей выкарыстоўвалі розныя лічбавыя тэхналогіі і платформы. Напрыклад, Trello, Slack і Microsoft Teams для ўнутраных камунікацый, а таксама Zoom, Google Meet, вэбінар-платформы і чат-ботаў для зносін са сваімі мэтавымі групамі. АГС зрабілі свае камунікацыі бяспечнейшымі, надаючы асаблівую ўвагу выкарыстанню VPN і іншых інструментаў лічбавай бяспекі. З іншага боку, у многіх выпадках абсталяванне арганізацый і актывістаў грамадзянскай супольнасці, у тым ліку мабільныя тэлефоны, камп'ютэры і жорсткія дыскі, было канфіскавана падчас ператрусаў, затрыманняў і арыштаў. Акрамя таго, акаўнты актывістаў падвяргаліся ўзлому, а доступ у інтэрнэт у некаторыя дні блакаваўся дзяржавай.

ФІНАНСАВАЯ ЎСТОЙЛІВАСЦЬ: 6.4 (2019: 6.3)

Фінансавая ўстойлівасць сектара АГС пагоршылася ў 2020 годзе, паколькі скарацілася і разнастайнасць крыніц фінансавання, і агульны доступ да фінансавання на мясцовым і замежным узроўні. Акрамя таго, інфраструктура па зборы сродкаў для АГС моцна пацярпела з-за рэпрэсій з боку ўладаў.

На працягу першых шасці месяцаў года доступ АГС да фінансавання пагаршаўся з-за пандэміі COVID-19. Агульнае зніжэнне эканамічнай актыўнасці ў краіне прывяло да памяншэння аб'ёму ахвяраванняў, атрыманых АГС з мясцовых крыніц. У бізнеса было менш грошай на дабрачынныя і сацыяльныя праекты. Многія АГС не змаглі правесці раней запланаваныя мерапрыемствы па зборы сродкаў. Нягледзячы на гэта, ВУС COVID-19, валанцёрская ініцыятыва па распаўсюджванні масак і іншых ахоўных сродкаў і абсталявання сярод медыцынскіх работнікаў і бальніц па ўсёй краіне, змагла сабраць 360 000 даляраў ахвяраванняў дзякуючы спалучэнню краўдсорсінга, індывідуальных ахвяраванняў і спонсарства. Аднак многія іншыя дабрачынныя арганізацыі і сацыяльныя ініцыятывы не атрымалі такі ж поспех, і некаторым прыйшлося прыпыніць сваю дзейнасць. Меры эканамічнай падтрымкі, прынятыя ўрадам падчас пандэміі, былі абмежаванымі, і АГС не скарысталіся імі.

Прэзідэнцкая выбарчая кампанія і наступная канфрантацыя паміж пратэстоўцамі і ўладамі яшчэ больш негатыўна адбіліся на фінансавай устойлівасці АГС. У пачатку выбарчай кампаніі, калі Віктар Бабарыка, былы генеральны дырэктар Белгазпрамбанка, заявіў пра свой намер балатавацца ў прэзідэнты, улады пачалі крымінальны пераслед прадстаўнікоў платформ MolaMola і Ulej, папулярных краўдфандынгавых платформ, падначаленых гэтаму банку. Улады абвінавацілі заснавальнікаў і супрацоўнікаў банка ў фінансавых злоўжываннях і затрымалі іх, што вымусіла платформы закрыцца.

Доступ да замежных грантаў таксама стаў больш абмежаваным ў другой палове года. У траўні быў прыняты Дыкрэт №3 «Аб замежнай бязвыплатнай дапамозе». Дыкрэт утрымлівае ранейшыя патрабаванні рэгістрацыі ўсіх замежных ахвяраванняў АГС і абкладання зарэгістраванай дапамогі падаткам, выкарыстанне сродкаў без рэгістрацыі крыміналізавана. Акрамя гэтых мер быў

уведзены рэгістрацыйны збор у памеры 0,5% ад сумы дапамогі, а спіс мэтаў, для якіх можа быць выкарыстана замежная дапамога, быў яшчэ больш звужаны.

У другой палове года АГС усё часцей падвяргаліся пераследу за атрыманне замежнай дапамогі. У верасні 2020 года дзяржаўныя СМІ нацэліліся на Цэнтр па прасоўванні правоў жанчын «Яе правы», абвінаваціўшы яго ў выкарыстанні замежнай дапамогі для фінансавання жаночых пратэстаў у Беларусі. У снежні 2020 года ўлады затрымалі заснавальніцу і некалькіх супрацоўнікаў Прэс-клуба Беларусь і прад'явілі ім крымінальныя абвінавачванні ва ўхіленні ад выплаты падаткаў. У той час як доступ да замежнага фінансавання стаў больш цяжкадаступным, шэраг замежных донараў праявілі гнуткасць у прадастаўленні грантаў і зборы справаздач ад АГС ў 2020 годзе. Гэта зменшыла пэўныя кароткатэрміновыя рызыкі для АГС, але таксама стварыла патэнцыйныя доўгатэрміновыя пагрозы фінансавай устойлівасці АГС, паколькі такім чынам зніжаецца празрыстасць і падсправаздачнасць.

Падчас пратэстаў пасля жнівеньскіх прэзідэнцкіх выбараў былі сабраныя значныя сумы сродкаў для ахвяр катаванняў і парушэнняў правоў чалавека, галоўным чынам праз ініцыятывы і платформы па зборы сродкаў, якія базуюцца за мяжой. Гэтыя ініцыятывы, у тым ліку фонд салідарнасці BYSOL і BY_help, сабралі каля 8 мільёнаў даляраў ЗША для аказання фінансавай і юрыдычнай дапамогі ахвярам рэпрэсій. Аднак беларускія ўлады ілжыва дыскрэдытавалі гэтыя кампаніі ў сродках масавай інфармацыі і распачалі супраць іх крымінальныя справы за фінансаванне экстрэмістскай дзейнасці. У некаторых выпадках банкаўскія рахункі людзей, якія атрымалі дапамогу ў межах гэтых ініцыятыў, былі замарожаныя.

З-за неспрыяльных умоваў і мінімальнага падатковых ільгот для карпаратыўных донараў большасць бізнесменаў робяць ахвяраванні як прыватныя асобы, а не праз свае кампаніі. Аднак шэраг буйных кампаній, у тым ліку банкі і аператары мабільнай сувязі, працягвалі падтрымліваць традыцыйныя праекты АГС. Напрыклад, Белінвестбанк пакрываў асноўныя выдаткі фонда «Новая школа». Прыцягненне спецыялістаў у галіне інфармацыйных тэхналогій адыграла важную ролю ў 2020 годзе. Напрыклад, яны спрыялі ўзнікненню практыкі ахвяраванняў у крыптавалюце, што дазволіла асобам і арганізацыям атрымліваць грошы з-за мяжы, якія не блакаваліся на рахунках і не разглядаліся як замежнае фінансаванне.

Сяброўскія ўнёскі па-ранейшаму складаюць нязначную долю фінансавання АГС, галоўным чынам таму, што лягчэй зарэгістраваць новую АГС ў якасці арганізацыі, не заснаванай на сяброўстве. Дзяржаўная фінансавая падтрымка АГС галоўным чынам абмяжоўваецца прамым і непразрыстым фінансаваннем арганізацый, падначаленых дзяржаве. Мясцовыя ўлады субсідуюць сацыяльныя паслугі АГС праз механізм дзяржаўнай сацыяльнай замовы, выкарыстоўваючы сродкі, якія выдзяляюцца цэнтральным урадам для аказання паслугаў па дамовах ў галіне сацыяльнай абароны і некаторых сферах аховы здароўя.

Сістэмы фінансаванага кіравання грамадскіх аб'яднанняў і фондаў былі перагружаныя з-за цяжкіх патрабаванняў да фінансавай справяднасці, якія набылі моц у межах Закона «Аб мерах па прадухіленні адмывання грошай, фінансавання тэрарызму і фінансавання распаўсюджвання зброі масавага знішчэння».

АДВАКАТАВАННЕ: 5.3 (2019: 5.1)

Агульная тэндэнцыя з адвакатаваннем, якім займаюцца АГС, у 2020 годзе была негатыўнай. Улічваючы глыбокі палітычны крызіс і крызіс у галіне правоў чалавека, выкліканы прэзідэнцкімі выбарамі, па сутнасці не існавала рамак для ўзаемадзеяння паміж АГС і ўрадам. Чыноўнікі, асабліва на нацыянальным узроўні, лічылі такое ўзаемадзеянне пагрозлівым, у той час як многія АГС адмаўляліся супрацоўнічаць з нелегітымнымі ўладамі. У выніку гэтай сітуацыі адвакатыўныя ініцыятывы грамадзянскай супольнасці былі практычна паралізаваныя.

Хоць удзел АГС у працэсах прыняцця рашэнняў у Беларусі заўсёды быў абмежаваным, за апошнія некалькі гадоў было зроблена некалькі паспяховых адвакатыўных крокаў у непалітызаваных сферах на мясцовым узроўні, такіх як сацыяльныя пытанні, зялёная эканоміка і гарадское развіццё, і ўлады станюча ўспрымалі такія ініцыятывы. Аднак са жніўня нават такая непалітызаваная дзейнасць не атрымала ніякай падтрымкі з боку ўрада.

Увосень 2020 года ўлады стварылі дыялогавыя пляцоўкі для абмеркавання канстытуцыйных рэформ з грамадзянскай супольнасцю. Аднак замест незалежных АГС на гэтых абмеркаваннях былі прадстаўлены арганізацыі, створаныя ўрадам, такія як Беларускае нацыянальнае саюзнае моладзёвае (БРСМ) і «Белая Русь». Акрамя таго, ні адзін прадстаўнік прадэмакратычных АГС не быў уключаны ў склад Канстытуцыйнай камісіі, якая была створана пазней у тым жа годзе.

Актывісты ў Берасці працягвалі пратэставаць супраць будаўніцтва і запуску акумулятарнага завода з-за шкоды, якую ён наносіць навакольнаму асяроддзю і здароўю людзей. У выніку Лукашэнка сустрэўся з імі падчас сваёй перадвыбарчай кампаніі і паабяцаў правесці мясцовы рэферэндум. Аднак пасля выбараў праца на заводзе працягвалася, і ніякага рэферэндума арганізавана не было.

У сакавіку 2020 года неліберальная АГС «Адкрытыя сэрцы» завяршыла сваю прапагандысцкую кампанію супраць ЛГБТ-супольнасці пры падтрымцы кіраўніцтва хрысціянскіх цэркваў. Кампанія таксама крытыкавала асобныя АГС, такія як квір-праект «ДОТЭК», і замежныя краіны (напрыклад, арганізатары згадалі, што пасольства Вялікабрытаніі раз у год вывешвае вясёлкавы сцяг). Яны накіравалі 52 000 подпісаў у Адміністрацыю прэзідэнта з патрабаваннем прыняць закон, які абмяжоўвае «прапаганду ЛГБТ сярод дзяцей і моладзі». Аднак парламент не прыняў закон.

Паступовая палітызацыя беларускага грамадства прывяла да павелічэння попыту на ўдзел у прыняцці рашэнняў, што спрыяла актывізацыі нізавых адвакатыўных кампаній. Пасля жніўня людзі накіроўвалі шматлікія звароты і петыцыі дэпутатам парламента з просьбай расследаваць гвалт з боку міліцыі і лібералізаваць у тым ліку Кодэкс «Аб адміністрацыйных правапарушэннях» і Закон «Аб масавых мерапрыемствах». Петыцыя ў абарону нацыянальнага бел-чырвона-белага сцяга атрымала беспрэцэдэнтны ўзровень падтрымкі, сабраўшы больш за 100 000 подпісаў на платформе Petitions.by. Акрамя таго, мясцовыя суполкі ініцыявалі шматлікія кампаніі, каб прымусіць сваіх прадстаўнікоў у парламенце і саветах дэпутатаў выступіць супраць гвалту ў дачыненні да пратэстоўцаў і запатрабаваць новых выбараў, хоць ні адна з гэтых спробаў не аказалася паспяховай. Хаця ў апошнія некалькі месяцаў года былі арганізаваны энергічныя і працяглыя вулічныя пратэсты супраць вынікаў выбараў, яны былі ініцыяваныя не арганізацыямі грамадзянскай супольнасці.

АГС, што працуюць у галіне правоў чалавека, ўдзельнічаюць у міжнародных адвакатыўных кампаніях праз розныя механізмы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Такім чынам, у 2020 годзе ўлады праігнаравалі большасць адвакатыўных ініцыятыў і ліберальных, і неліберальных АГС. Яны не зрабілі ніякіх захадаў для задавальнення патрабаванняў расследаваць выпадкі гвалту і іншых злачынстваў супрацоўнікаў службы бяспекі або даць афіцыйныя адказы на петыцыі, якія атрымалі шырокую грамадскую падтрымку.

У 2020 годзе АГС неаднаразова прыкладалі намаганні для стварэння больш спрыяльных прававых і нарматыўных рамак для сектара АГС. У прыватнасці, АГС вылучылі свае прапановы ў межах грамадскіх абмеркаванняў законапраекта аб валанцёрстве. У красавіку Цэнтр прававой трансфармацыі Lawtrend і Асамблея НДА запусцілі петыцыю, якая заклікала адмяніць існуючыя абмежаванні на аказанне і выкарыстанне бязвыплатнай дапамогі, у тым ліку накіраванай для дапамогі ў барацьбе з пандэміяй COVID-19. Каля 1775 чалавек падпісалі петыцыю, аднак яна не атрымала падтрымкі з боку Міністэрства эканомікі.

АКАЗАННЕ ПАСЛУГАЎ: 5.0 (2019: 5.0)

У 2020 годзе на аказанне паслугаў АГС паўплывалі як станоўчыя, так і адмоўныя падзеі, якія ў значнай ступені кампенсавалі адна адну. З аднаго боку, АГС пашырылі асартымент прадуктаў і паслугаў, якія яны прапаноўваюць у адказ на патрэбы, якія ўзнікаюць у сувязі з пандэміяй, палітычным крызісам і рэпрэсіямі, што пашыраюцца ў Беларусі. З іншага боку, паколькі многія паслугі былі пераведзеныя ў анлайн-фармат, доступ некаторых кліентаў — асабліва прадстаўнікоў уразлівых груп з дрэннымі лічбавымі навыкамі — быў абмежаваны. Акрамя таго, некаторыя АГС ўпершыню ў сваёй гісторыі сутыкнуліся са значным попытам на свае паслугі, і не ўсе змаглі мабілізаваць патэнцыял, неабходны для задавальнення гэтага попыту.

АГС прапаноўваюць паслугі ў розных галінах, такіх як сацыяльная дапамога, грамадзянская адукацыя, ахова навакольнага асяроддзя, гарадское

планаванне і развіццё патэнцыялу. Паслугі, найбольш запатрабаваныя мэтавымі групамі АГС ў 2020 годзе, уключаюць аказанне юрыдычнай і псіхалагічнай дапамогі, а таксама перападрыхтоўку і дапамогу ў працаўладкаванні для тых, хто сышоў з дзяржаўных арганізацый. Розныя новыя агрэгатары паслугаў, такія як Probono.by, звязвалі людзей, якім патрабуюцца розныя паслугі, з дастаўцамі такіх паслугаў.

АГС аказалі велізарную колькасць паслугаў у адказ на пандэмію COVID-19. Напрыклад, BYCOVID-19 перадаваў сродкі асабістай засцярогі (САЗ) і медыцынскае абсталяванне бальніцам. Валанцёрская ініцыятыва «Ёсць справа» дапамагала людзям і дзецям з інваліднасцю, якія жывуць у дамах-інтэрнатах, змагацца з пандэміяй. Гродзенскі дзіцячы хоспіс арганізаваў вытворчасць засцерагальных масак. Акрамя таго, ініцыятывы па зборы сродкаў для аказання паслугаў па барацьбе з COVID-19 былі паспяховымі на мясцовым узроўні. Нягледзячы на гэтую дапамогу, устойлівасць паслугаў АГС паранейшаму абмежаваная і галоўным чынам залежыць ад донарскай падтрымкі.

У адказ на беспрэцэдэнтна высокі ўзровень рэпрэсій у перыяд пасля выбараў праваабарончыя арганізацыі значна павялічылі колькасць людзей, якім яны аказвалі паслугі. Аднак улады ўспрынялі аказанне юрыдычнай і фінансавай дапамогі ахвярам рэпрэсій як арганізацыю і фінансаванне «масавых беспарадкаў».

У 2020 годзе беларуская грамадскасць пачала праяўляць большую цікавасць да пытанняў правоў чалавека, грамадзянскай супольнасці і грамадскага ўдзелу. Каб задаволіць попыт, АГС прапаноўвалі шырокі спектр лекцый, семінараў, вэбінараў і іншых адукацыйных паслугаў для грамадскасці. Напрыклад, Лятучы ўніверсітэт прапанаваў серыю папулярных лекцый для дваровых супольнасцей Мінска.

З-за пандэміі цягам года большасць АГС пачалі аказваць паслугі анлайн. Напрыклад, Мінская ўрбаністычная платформа паспяхова правяла курс лекцый для мясцовых гарадскіх супольнасцей, а Офіс еўрапейскай экспертызы і камунікацый запусціў новы гнуткі фармат навучання з адукацыйнымі плэйлістамі. Акрамя таго, АГС павялічылі аб'ём і палепшылі якасць свайго відэакантэнта і працягвалі ствараць падкасты. Дзякуючы пераходу на анлайн-працу АГС змаглі ахапіць паслугамі большую колькасць бенефіцыяраў і пашырыць геаграфію сваёй дзейнасці. Напрыклад, Беларуская асацыяцыя дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам змагла прыцягнуць людзей, якія пражываюць у дамах-інтэрнатах, і спецыялістаў з цэнтраў сацыяльнага

абслугоўвання ў аддаленых раёнах. Аднак пераход у інтэрнэт быў сур'ёзнай праблемай для некаторых арганізацый, якія па гэтай прычыне альбо скарацілі спектр паслугаў, альбо падавалі анлайн-паслугі больш нізкай якасці.

Паслугі АГС лепш адказвалі патрэбам супольнасцей у 2020 годзе, і многія АГС стала ацэньвалі патрэбы сваіх кліентаў, якія паступова мяняліся. Аднак АГС па-ранейшаму не валодаюць дастатковымі навыкамі збору і аналізу дадзеных, таму толькі асобныя арганізацыі могуць прадэманстраваць свой унёсак у рашэнне мясцовых праблем.

Большасць беларускіх АГС прапануюць свае паслугі шырокаму колу мэтавых груп. У 2020 годзе Human Constanta запусціла Covidmonitor BY — вэб-сайт, які адсочвае эфектыўнасць афіцыйных захадаў па барацьбе з COVID-19. Урбаністычныя АГС прапаноўвалі кансультацыі забудовнікам па пытаннях стварэння якаснага гарадскога асяроддзя. BEROC быў уключаны ў спіс 100 лепшых аналітычных цэнтраў Цэнтральнай і Усходняй Еўропы па версіі Global Go To Think Tank Index-2020. Гэта першая арганізацыя ў Беларусі, якая дасягнула такіх вышынь. Спецыялісты з дзяржаўнага сектара дагэтуль ўдзельнічаюць у адукацыйных праграмах па сацыяльных пытаннях, прапанаваных АГС. Аднак у 2020 годзе многія АГС перасталі аказваць паслугі прадстаўнікам дзяржаўных органаў.

Звычайна, АГС наўмысна не дыскрымінауюць прадстаўнікоў уразлівых груп падчас аказання паслугаў. Аднак з-за недастатковай дасведчанасці супрацоўнікі АГС часта не прымаюць пад увагу асаблівых патрэбы сваіх кліентаў. У 2020 годзе некаторыя АГС пачалі ўжываць інклюзіўныя і недыскрымінацыйныя падыходы, укараняць скразныя каштоўнасці і унутраныя палітыкі ў гэтых сферах у сваю працу. Каб дапамагчы больш шырокаму колу АГС укараніць лепшыя інклюзіўныя падыходы ў сваю дзейнасць, Цэнтр «Жывая бібліятэка» стварыў базу дадзеных інклюзіўных практык на сваім вэб-сайце.

Праблемы 2020 года абмежавалі магчымасці АГС па кампенсацыі выдаткаў на свае паслугі. Аднак пасля пераходу ў анлайн-рэжым некаторыя арганізацыі змаглі пакрыць асобныя выдаткі. Напрыклад, АГС ProWomen увяла платны доступ да сваіх вэбінараў. Як і раней, толькі абмежаваная колькасць АГС маюць доступ да механізма дзяржаўнай сацыяльнай замовы, які ахоплівае вузкі спектр паслугаў. АГС не ацэньваюць эканамічную эфектыўнасць прапанаваных імі паслугаў і не разлічваюць іх рынковыя кошт. АГС, зарэгістраваныя ў якасці грамадскіх аб'яднанняў, па-ранейшаму не могуць падаваць платныя паслугі.

З-за абвостранай палітычнай сітуацыі ў краіне ўлады як на нацыянальным, так і на мясцовым узроўнях значна знізілі прызнанне грамадскага ўнёску АГС ў аказанне і маніторынг паслугаў. Увогуле, на працягу года дзяржаўныя органы выкарыстоўвалі ў дачыненні да АГС больш негатыўнай рыторыкі, якая іх дыскрэдытавала.

ІНФРАСТРУКТУРА СЕКТАРА: 5.0 (2019: 5.0)

Інфраструктура, якая падтрымлівае сектар АГС ў Беларусі, у 2020 годзе істотна не змянілася, прычым на гэта вымярэнне паўплывалі і станоўчыя, і адмоўныя тэндэнцыі.

Шэраг інфраструктурных арганізацый, тэматычных сетак і парасонавых арганізацый працягваюць прапаноўваць АГС і асобным актывістам навучанне, кансультацыі, дапамогу і іншыя паслугі. Сярод іх Асамблея НДА, Беларускі нацыянальны моладзевы савет РАДА, Беларускі кангрэс дэмакратычных прафсаюзаў, Зялёная сетка, Офіс еўрапейскай экспертызы і камунікацыі і Фонд «Новая Еўразія». Такія арганізацыі таксама падаюць АГС своечасовую інфармацыю праз рассылкі, бюлетэні, вэб-сайты і сацыяльныя сеткі і прапануюць ім магчымасці для сеткавага супрацоўніцтва. Інфраструктурныя арганізацыі АГС абаяраюцца галоўным чынам на гранты замежных донараў. Яны таксама спрабуюць прадаваць некаторыя паслугі, але такая дзейнасць прыносіць невялікі прыбытак.

У 2020 годзе таксама з'явіліся новыя арганізацыі, якія падтрымлівалі і развівалі новыя ініцыятывы і мясцовых актывістаў. Напрыклад, арганізацыя «Сумленныя людзі» прапаноўвала кансультацыі, юрыдычную падтрымку і арганізацыйную дапамогу розным новым ініцыятывам і асацыяцыям, у тым ліку прафсаюзам, студэнцкім ініцыятывам, забастовачным камітэтам і дваровым супольнасцям. Тым не менш, і традыцыйныя, і новыя інфраструктурныя арганізацыі не змаглі задаволіць усе патрэбы новых ініцыятываў, у тым ліку ў мікрагрантах, мерапрыемствах па нарошчванні патэнцыялу і развіцці базавых навыкаў кіравання.

Сярод негатыўных тэндэнцый 2020 года можна назваць закрыццё шэрагу пляцовак, дзе АГС маглі арганізоўваць публічныя мерапрыемствы. Сярод іх Культурны хаб Ок16 і Галерэя «Ў» у Мінску, арт-паб «Торвальд» ў Віцебску і гарадзенскі «Партал».

Нешматлікія АГС пераразмяркоўваюць міжнародныя донарскія сродкі сярод мясцовых арганізацый і ініцыятыў. Напрыклад, летам Офіс еўрапейскай экспертызы і камунікацыі прапанаваў надзвычайную падтрымку АГС, якія пацярпелі ад пандэміі COVID-19, а ўвосень Цэнтр гарадскіх ініцыятыў правёў конкурс праектаў « Yes, you!» для падтрымкі моладзевых актывістаў у Магілёўскай вобласці. Мясцовыя магчымасці па рэгрантынг у Беларусі заўсёды былі абмежаваныя. Аднак у 2020 годзе АГС, якія размяркоўваюць сродкі сярод мясцовых арганізацый, сутыкнуліся з асабліва высокай рызыкай.

У 2020 годзе магчымасці навучання для беларускіх АГС сталі больш даступнымі дзякуючы пашырэнню адукацыйных анлайн-паслугаў, як кароткатэрміновых семінараў, так і працяглых анлайн-курсаў; большасць з гэтых курсаў былі даступныя бясплатна. Акрамя таго, паколькі яны прапаноўваліся анлайн, АГС маглі ўдзельнічаць у большай колькасці навучальных праграм, прапанаваных замежнымі арганізацыямі і экспертамі. Сярод найбольш папулярных тэмаў навучання для АГС ў 2020 годзе — выкарыстанне анлайн-інструментаў для арганізацыі аддаленай працы і правядзення мерапрыемстваў, фізічная і лічбавая бяспека, а таксама прафілактыка выгарання.

У адказ на рэпрэсіі супраць грамадзянскай супольнасці Беларусі ў 2020 годзе каштоўнасць сумесных дзеянняў, сетак і кааліцый АГС, накіраваных на праяву салідарнасці, стала значна больш відавочнай. У жніўні больш за пяцьдзсят АГС падтрымалі сумесны зварот да ўладаў з патрабаваннем спыніць гвалт у дачыненні да мірных дэманстрантаў і пачаць перамовы. Таксама ў жніўні Асамблея НДА правяла каардынацыйную нараду беларускіх АГС, што дазволіла ўдзельнікам падзяліцца сваімі планамі і абмеркаваць прыярытэты і магчымасці для сумесных дзеянняў. У першай палове 2020 года шэраг АГС аб'ядналіся ў Крос-каштоўнасную Антыплатформу для сумеснага прасоўвання прыярытэтаў ў галіне правоў чалавека, гендэрнай роўнасці, экалагічнай адказнасці і крытычнага мыслення. Акрамя таго, у 2020 годзе працягваў дзейнічаць шэраг кааліцый АГС, створаных у папярэднія гады, такіх як Кааліцыя праваабарончых арганізацый і Кааліцыя «За годнае даўгалецце».

Улічваючы палітычны крызіс і надзвычай высокі ўзровень рэпрэсій, большасць АГС заявілі аб глыбокай страце даверу да дзяржавы ў 2020 годзе.

Асобныя АГС цалкам спынілі ўзаемадзеянне з дзяржаўнымі органамі, іншыя спынілі сваю працу толькі з канкрэтнымі структурамі, такімі як Міністэрства ўнутраных спраў. Улады, у першую чаргу на нацыянальным узроўні, таксама не бачылі ніякіх пераваг ва ўзаемадзеянні або супрацоўніцтве з арганізацыямі грамадзянскай супольнасці. У той жа час актывізавалася супрацоўніцтва і партнёрства АГС з бізнесам і СМІ. Напрыклад, Асамблея НДА і 34mag запусцілі серыю анлайн-тэстаў па розных сацыяльна значных пытаннях, пачынаючы ад COVID-19 і заканчваючы фактамі аб аб'ектах гістарычнай спадчыны. Беларускі нацыянальны моладзевы савет РАДА, Культцэнтр «Корпус» і радыё «Плато» запусцілі праект надзвычайнай дапамогі для АГС, які складаўся з платформы і каманды спецыялістаў, якія дапамагалі АГС бясплатна ствараць якасны аўдыё- і відэаконтэнт. Кампанія А1 у супрацоўніцтве з «Аховай птушак Бацькаўшчыны» запусціла экалагічны праект пад назвай «Выйдзі на сувязь з прыродай!», у межах якога людзі маглі тэлефанаваць па пэўных нумарах тэлефонаў, каб паслухаць спевы дзесяці розных птушак.

ГРАМАДСКІ ІМІДЖ: 5.2 (2019: 5.4)

У 2020 годзе, упершыню за апошнія два дзесяцігоддзі, імідж беларускіх АГС ў вачах грамадства прыкметна палепшыўся, чаму спрыяў беспрэцэдэнтны ўдзел беларусаў у дзейнасці АГС ў барацьбе з пандэміяй COVID-19 і палітычным крызісам пасля сфальсіфікаваных прэзідэнцкіх выбараў. У той жа час 2020 год быў адметным з пункту гледжання маштабў прапаганды і паклёпа з боку дзяржаўных СМІ і ўрадавых органаў у дачыненні да АГС і актывістаў.

Асвятленне дзейнасці АГС ў незалежных і дзяржаўных сродках масавай інфармацыі рэзка адрознівалася на працягу года. Незалежныя СМІ пазітыўна асвятлялі дзейнасць АГС, падкрэсліваючы іх ролю ў прасоўванні важных пытанняў. Telegram- і YouTube-каналы палітычных блогераў, аўдыторыя якіх перавышае аўдыторыю некаторых традыцыйных СМІ, сталі ўплывовай крыніцай інфармацыі ў 2020 годзе.

Перад выбарамі некаторыя дзяржаўныя СМІ пазітыўна асвятлялі выбраныя АГС, асабліва тыя, што займаюцца дзейнасцю па сацыяльнай

падтрымцы на гарадскім і мясцовым узроўнях. Аднак пасля выбараў дзяржаўных СМІ разгарнулі паклёпніцкія кампаніі супраць АГС і грамадзянскіх актывістаў, абвінавачваючы іх, сярод іншага, у злачыннай і нават тэрарыстычнай дзейнасці і раскрываючы асабістыя дадзеныя актывістаў. Паводле штомесячнага маніторынгу кампаніі Media IQ, з пачатку мірных пратэстаў у жніўні 100% публікацый дзяржаўных СМІ пра пратэсты мелі прыкметы прапаганды і маніпуляцый.

Дзяржаўныя органы праяўлялі ўсё больш негатыўнае стаўленне да АГС, успрымаючы іх як праціўнікаў рэжыму Лукашэнкі. Дагэтуль існуюць асобныя дзяржаўныя чыноўнікі, якія не згодныя з цяперашняй дзяржаўнай палітыкай, але яны выказвалі сваю падтрымку грамадзянскім ініцыятывам толькі ў прыватным парадку.

АГС працягвалі прасоўваць сваю ролю і грамадзянскія каштоўнасці праз незалежныя СМІ, сацыяльныя сеткі, рассылкі і вэб-сайты. Напрыклад, фестываль «Мова Фэст», арганізаваны ў гонар Міжнароднага дня роднай мовы, сабраў да 10 000 удзельнікаў, у той час як нацыянальны конкурс Social Weekend спрыяў генерацыі сотняў карысных ідэй.

Грамадства прадэманстравала відавочную змену свайго стаўлення да сектара АГС ў 2020 годзе, аб чым сведчыць рост грамадзянскай актыўнасці. Зрух грамадскай свядомасці пачаўся з кампаніі BYCOVID-19, у межах якой набываліся САЗ для беларускіх медыцынскіх работнікаў. Пакуль урад бяздзейнічаў, дзясяткі тысяч беларусаў прынялі ўдзел у кампаніі, аказаўшы валанцёрскую або фінансавую дапамогу.

Прэзідэнцкія выбары далі яшчэ адну магчымасць для росквіту грамадзянскай супольнасці, што аналітыкі назвалі «раптоўным абуджэннем» беларускага народа. Роля фармальнага АГС была ў першую чаргу прыкметная ў парвабарончым сектары. Яны дапамагалі ахвярам парушанняў правоў чалавека і дакументавалі выпадкі рэпрэсій і катаванняў. У той жа час у 2020 годзе з'явіліся сотні новых дэцэнтралізаваных ініцыятываў, накіраваных на задавальненне патрэбаў у салідарнасці, самаарганізацыі і справядлівасці. Напрыклад, праз платформу Probono больш за 500 валанцёраў і 250 арганізацый дапамаглі людзям падчас паслявыбарнага крызісу. Фарміраванне грамадзянскай супольнасці на ўзроўні суполак таксама ўражвала: жыхары двароў аб'ядналіся, каб прадэманстраваць сумесную падтрымку і вырашаць агульныя праблемы.

Паводле штогадовага апытання, праведзенага міжнароднай некамерцыйнай арганізацыяй Pact пры падтрымцы USAID, дасведчанасць

грамадзян пра АГС і давер да іх рэзка ўзраслі на працягу года: 60% рэспандэнтаў паведамлілі, што ім вядома аб дзейнасці АГС ў 2020 годзе (у параўнанні з 26% у 2018 годзе і 32% у 2019 годзе), а 30% казалі, што яны давяраюць АГС (у параўнанні з 18% ў 2018 годзе і 24% ў 2019 годзе). Між тым павышэнне дасведчанасці і даверу да АГС не заўсёды прыводзіла да пашырэння ўдзелу ў дзейнасці фармальных арганізацый, і толькі 3% рэспандэнтаў паведамлілі, што яны ўдзельнічалі ў дзейнасці АГС ў 2018 і 2019 гадах, а у 2020 годзе гэта згадалі 4,5% рэспандэнтаў. Хутчэй вялікая частка грамадзянскай актыўнасці адбывалася ў межах нефармальных грамадзянскіх ініцыятываў і індывідуальнай актыўнасці. Паводле вынікаў апытання, пераважная большасць рэспандэнтаў (80%) ведаюць пра грамадзянскія ініцыятывы, накіраваныя на рашэнне праблем, звязаных з COVID-19, пры гэтым такі ж працэнт паказвае, што яны іх цэняць і станоўча ставяцца да такіх ініцыятываў.

У 2020 годзе стаўленне бізнеса да АГС было пазітыўным, шмат у чым дзякуючы таму, што АГС і бізнес-сектар працавалі разам над вырашэннем праблем пандэміі і палітычнага крызісу. Карта дзейнасці сацыяльна адказных прадпрыемстваў у рамках праекта CovidEconomy паказала, што больш за 200 беларускіх кампаній удзельнічалі ў дабрачынных праектах і выдзелілі больш за 1,6 мільёна долараў на мерапрыемствы, звязаныя з пандэміяй.

Рызыкі пераследу вымусілі АГС дзейнічаць у 2020 годзе менш адкрыта і празрыста. Аднак грамадскія ініцыятывы, якія займаюцца зборам сродкаў, такія як BYCOVID-19, Dissidentby і Беларускі фонд культурнай салідарнасці, дэманструюць станоўчую тэндэнцыю ў плане справядчаснасці аб сваіх дасягненнях і публікацыі інфармацыі аб тым, як былі выдаткаваныя іх грошы. Акрамя таго, прымаліся захады для ўзгаднення каштоўнасцей ў сектары АГС. Напрыклад, Крос-каштоўнасная Антыплатформа аб'яднала шэраг арганізацый для прасоўвання паважлівага стаўлення да правоў чалавека, недыскрымінацыі, гендэрнай роўнасці, экалагічнасці і крытычнага мыслення.

Індэкс устойлівасці арганізацый грамадзянскай супольнасці (CSOSI) з'яўляецца ключавым інструментам вымярэння прагрэсу грамадскага сектара ў Цэнтральнай і Усходняй Еўропе і Еўразіі. Індэкс адсочвае прагрэс грамадскага сектара ў 24 краінах рэгіёна цягам апошніх 24 год.

Індэкс вывучае агулам варункі, якія спрыяюць развіццю грамадзянскай супольнасці, з фокусам на прававы асяродак для дзейнасці няўрадавых арганізацый, арганізацыйнае развіццё, фінансавую ўстойлівасць, адвакатаванне, аказанне паслугаў, інфраструктуру і грамадскі імідж. Кожнае вымярэнне рэйтынгуецца паводле сямібальнай шкалы, дзе 1 паказвае на вельмі прагрэсіўны ўзровень, а 7 – на нізкі ўзровень развіцця. Індэкс распрацаваны Агенцтвам ЗША па міжнародным развіцці ў партнёрстве з мясцовымі арганізацыямі ў кожнай з тых краін, дзе вымяраецца Індэкс.

Для атрымання падрабязнай інфармацыі, калі ласка, звяртайцеся ў Міжнароднае асветніцкае грамадскае аб'яднанне “АКТ”: actngo.info@gmail.com.

Англійская версія Індэкса ўстойлівасці арганізацый грамадзянскай супольнасці - 2020 для Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і Еўразіі даступная на сайце Агенцтва ЗША па міжнародным развіцці і FHI360.

U.S. Agency for International Development

1300 Pennsylvania Avenue,
NW Washington, DC 20523

Tel: (202) 712-0000

Fax: (202) 216-3524

www.usaid.gov